

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA
OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

**Realizace politiky rozvoje venkova EU v mikroregionu
Hlučínsko**

Realization of the EU Rural Policy in the Microregion Hlučínsko

Autor:	Bc. Eva Sehnalová
Vedoucí diplomové práce:	Ing. Lukáš Melecký

Ostrava 2011

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce, Ing. Lukáši Meleckému, za připomínky k vypracování této diplomové práce.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a v seznamu literatury uvedla všechny použité literární a odborné zdroje.

V Ostravě dne 11. července 2011

Bc. Eva Sehnalová

Obsah

1 ÚVOD.....	3
2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA POLITIKY ROZVOJE VENKOVA V EVROPSKÉ UNII A ČESKÉ REPUBLICE.....	5
2.1 VYMEZENÍ POJMU VENKOV.....	5
2.1.1 Klasifikace regionů NUTS v Evropské unii.....	6
2.1.2 Definice OECD.....	7
2.1.3 Definice Eurostatu.....	8
2.2 HISTORICKÉ SOUVISLOSTI VÝVOJE POLITIKY ROZVOJE VENKOVA.....	9
2.2.1 Počátky politiky rozvoje venkova ve Společné zemědělské politice.....	9
2.2.2 Významné reformy CAP.....	12
2.2.3 Formování politiky rozvoje venkova.....	16
2.3 POLITIKA ROZVOJE VENKOVA A JEJÍ SOUČASNÉ PROBLÉMY.....	19
2.3.1 Situace venkovského prostoru v Evropské unii.....	20
2.3.2 Primární sektor ve venkovských oblastech Evropské Unie.....	21
2.3.3 Situace venkovského prostoru v České republice.....	22
2.4 FINANCOVÁNÍ CAP A POLITIKY ROZVOJE VENKOVA.....	23
3 PROGRAMOVÝ RÁMEC POLITIKY ROZVOJE VENKOVA V EU A ČR V OBDOBÍ 2007-2013.....	26
3.1 STRATEGICKÉ ZÁSADY ROZVOJE VENKOVA NA OBDOBÍ 2007-2013.....	27
3.1.1 Rozvoj venkova 2007–2013.....	27
3.1.2 Osa 1 - Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví.....	28
3.1.3 Osa 2 - Zlepšování životního prostředí a krajiny.....	30
3.1.4 Osa 3 - Zlepšování kvality života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace hospodářství venkova.....	30
3.1.5 Osa 4 - LEADER.....	31
3.1.6 Hodnocení.....	32
3.2 NAŘÍZENÍ RADY O PODPOŘE PRO ROZVOJ VENKOVA Z EVROPSKÉHO ZEMĚDĚLSKÉHO FONDU PRO ROZVOJ VENKOVA.....	33
3.3 NÁRODNÍ STRATEGICKÝ PLÁN PRO ROZVOJ VENKOVA.....	35
3.3.1 Osa I - Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví.....	36
3.3.2 Osa II - Zlepšování životního prostředí a krajiny.....	37
3.3.3 Osa III - Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova.....	38
3.3.4 Osa IV - LEADER.....	40
3.4 PROGRAM ROZVOJE VENKOVA ČR.....	41
3.4.1 Osa I - Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví.....	42
3.4.2 Osa II - Zlepšování životního prostředí a krajiny.....	42
3.4.3 Osa III Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova.....	43
3.4.4 OSA IV - LEADER.....	43
3.4.5 Monitorování a hodnocení Programu rozvoje venkova ČR.....	44
4 VYUŽITÍ DOTAČNÍCH MOŽNOSTÍ EU V MIKROREGIONU HLUČÍNSKO NA PŘÍKLADU VYBRANÉHO PROJEKTU.....	47
4.1 MIKROREGION HLUČÍNSKO.....	47
4.1.1 Svazek obcí mikroregionu Hlučínsko.....	48

4.1.2	Sdružení obcí mikroregionu Hlučínsko - západ	49
4.1.3	Místní akční skupina Hlučínsko	49
4.1.4	Strategie rozvoje mikroregionu Hlučínsko	51
4.2	<i>OBEC BOHUSLAVICE</i>	51
4.2.1	Sociálně ekonomická analýza obce Bohuslavice	52
4.2.2	Strategický plán rozvoje obce Bohuslavice na období 2007-2013	54
4.3	<i>ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA PROJEKTOVÝCH ZÁMĚRŮ REALIZOVANÝCH PROSTŘEDNICTVÍM PROGRAMU ROZVOJE VENKOVA ČR</i>	56
4.4	<i>REALIZACE VYBRANÉHO PROJEKTU V OBCI BOHUSLAVICE</i>	57
4.4.1	Zařazení projektu do programového rámce	57
4.4.2	Identifikace a popis projektu	58
4.4.3	Historický význam objektu - Kostel Nejsvětější Trojice	59
4.4.4	Posouzení preferenčních kritérií opatření III.2.2b) Obnova a zhodnocování kulturního dědictví venkova	60
4.4.5	Technické řešení projektu	62
4.4.6	Realizace projektu	63
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	67
	SEZNAM ZKRATEK A SYMBOLŮ	73
	SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK	75
	SEZNAM PŘÍLOH	77

1 Úvod

V programovacím období 2000 – 2006 byl rozvoj venkova součástí politiky soudržnosti Evropské unie a jeho cílem bylo zvyšovat konkurenceschopnost venkovského prostoru a zvýšení atraktivity těchto oblastí za účelem stabilizace jejich obyvatel, přílivu investičního kapitálu a celkového zvýšení jeho výnosnosti.

V důsledku mnoha uskutečněných reforem dílčích politik EU se rozvoj venkova stal součástí II. pilíře Společné zemědělské politiky (CAP) a z politiky soudržnosti se zcela vyčlenil.

V programovacím období 2007 – 2013 je tedy problematika rozvoje venkovských oblastí začleněna mezi sdílené pravomoci Společenství. Členské státy se dohodly na tom, že rozhodnutí o zemědělské politice EU budou přijímána na úrovni Společenství a v souvislosti s tím bude zaveden i příslušný rozpočet. Každý občan přispívá na financování CAP v průměru dvěma eury týdně, je na posouzení každého, zda to je nebo není vysoká cena za dodávku zdravých potravin a existenci živého venkova.

V rámci politiky venkovského rozvoje je důsledně uplatňován princip subsidiarity, decentralizace, solidarity a spolupráce.

Zemědělství a z něj vytvořená politika rozvoje venkova v současné době prochází výraznými změnami. Nejen v ČR, ale také v ostatních členských státech EU, prošla tato politika od doby svého vzniku celou řadou reforem.

Rychlost změn způsobuje určitou ztrátu přehlednosti v celkovém kontextu vývoje politiky rozvoje venkova a **cílem mé diplomové práce** je tedy poskytnutí souhrnného přehledu informací o politice rozvoje venkova v Evropské unii a jejím vývoji se zaměřením na využití dotačních možností EU v mikroregionu Hlučínsko.

Diplomová práce vychází z **hypotézy**, že podíl skutečně vyčerpaných finančních prostředků z Programu rozvoje venkova ČR v období 2007 – 2013 bude ke konci května roku 2011 vyšší než 50 % celkové alokované částky na tento program a zároveň objem vyčerpaných finančních prostředků v opatření III.2.2 bude rovněž vyčerpán ve výši překračující 50 % celkové alokované částky na opatření.

Diplomová práce vychází z deskriptivního přístupu, který je založen na empirickém rozboru již existujících dat informací. V práci jsou použity metody jak empirické, tak logické. Z empirických metod je použita metoda pozorování. Z logických metod se pak jedná o abstrakci, konkretizaci, analýzu, syntézu a indukci.

V **první části** diplomové práce jsou popsána teoretická východiska politiky rozvoje venkova v Evropské unii. Druhá kapitola se podrobněji zaměřuje na vymezení pojmu venkov z různých pohledů, na historické souvislosti vývoje politiky rozvoje venkova a na financování této politiky.

Ve druhé části, resp. **třetí kapitole**, je pozornost zaměřena na programový rámec politiky rozvoje venkova v Evropské unii a v České republice. Kapitola popisuje obsah strategických dokumentů, jako jsou Strategické zásady rozvoje venkova, Národní strategický plán pro rozvoj venkova, Program rozvoje venkova ČR apod.

Čtvrtá kapitola se následně zabývá konkrétním využitím dotačních možností v obci Bohuslavice. Je zde nastíněna činnost Sdružení obcí a Místních akčních skupin. Kapitola se podrobněji věnuje skutečnému realizovanému projektu s názvem „Baroko v Bohuslavicích“.

Diplomová práce vychází z informací, které byly čerpány z dostatku kvalitních zdrojů. Použitá data pocházejí z odborné literatury, dokumentů vydávaných Ministerstvem zemědělství ČR, statistik Českého statistického úřadu a legislativních aktů Evropské komise. Nezbytným zdrojem dat jsou také jednotlivé programové dokumenty, unijní i národní úrovně.

2 Teoretická východiska politiky rozvoje venkova v Evropské unii a České republice

„Venkovský život, tudíž i zemědělci měli symbolickou hodnotu pro všechny ty, kteří se cítili být znepokojeni či byli nepřátelští vůči modernizaci společnosti způsobené industrializací a urbanizací. Panoval názor, že vzhledem k tomu, že farmář zajišťuje živobytí společnosti, musí společnost zajistit živobytí farmáři. Navíc farmář stále představuje staré dobré časy, kde byly evropské země v zásadě venkovskými společnostmi.“¹

2.1 Vymezení pojmu venkov

Vymezení pojmu venkova je poměrně komplikované. Neexistuje totiž jednotná definice, každá členská země používá svou vlastní definici venkovských oblastí. Vymezení jsou si ale víceméně podobná, všechna jsou založena na socioekonomických kritériích, např. zemědělské struktuře, hustotě obyvatel, zaměstnanosti a podílu obyvatelstva ve venkovských obcích či vývoji počtu obyvatel.

Zřejmě nejjednodušší je **vymezení venkovských oblastí jako opaku oblastí městských**, tj. jako oblastí s nízkou hustotou obyvatel. Tento ukazatel je asi nejpoužívanějším kritériem, přestože je považován za nadměru zjednodušující a nevhodný v případě hospodářsko-politických rozhodnutí z důvodu vysoké odlišnosti hustoty osídlení v EU. Při pohledu na mapu v příloze č. 1 je zřejmé, že nové členské země jsou méně hustě osídleny než původní členské země.

Velmi obecně lze venkovské oblasti popsat jako venkovskou krajinu, kterou tvoří **vesnice a malá města a která je využívána k zemědělským činnostem**, jako jsou lesnictví, rybářství a rybníkářství, k rekreačním činnostem, k hospodářským a sociálním činnostem venkovských obyvatel a dalším činnostem². Jsou to rovněž oblasti zaostávající za těmi městskými z hlediska vývoje příjmů a zaměstnanosti.

Venkovský prostor také můžeme charakterizovat jako geografické území, kde relativní nadbytek půdy a přírodních zdrojů vede ke specifickým kombinacím zastavěných ploch a otevřeného prostoru.³

¹ Baldwin, R., Wyplosz, CH., 2008, str. 232.

² Pělucha a kol., 2006.

³ Pělucha, M., Viktorová, D. Bednaříková Z., 2009.

Existuje tedy řada přístupů k vymezení venkova, ale v běžné ekonomické praxi se používají dvě metody definování venkovských oblastí, jedna formulovaná *OECD*⁴ a druhá *Eurostatem*. Před jejich uvedením je ještě důležité zmínit členění území EU do teritoriálních jednotek NUTS⁵, které je základem pro vymezení venkovských a městských oblastí. Nařízení EU⁶ z roku 2003 zavádí závazné limity charakteru územních statistických jednotek. Díky jednotné klasifikaci lze objektivně vyhodnocovat a srovnávat různé evropské regiony, je možno i jednotným způsobem pracovat se statistickými daty všech členských států.⁷

2.1.1 Klasifikace regionů NUTS v Evropské unii

Klasifikace regionů NUTS je určena také pro účel čerpání ze strukturálních fondů. Z praktického hlediska se používá pět jednotek NUTS (I - V), které jsou zároveň územně statistickými jednotkami, pro které jsou zpracovávány regionální operační plány k poskytování podpor z fondů EU. Rozlišujeme:⁸

- NUTS I - územní jednotka velkých oblastí zemí, makroregionů daného státu (počet obyvatel 3 mil. – 7 mil.),
- NUTS II - řádově nižší jednotka, obvykle odpovídá úrovni středního článku územně správního členění daného státu (počet obyvatel 800 000 – 3 mil.),
- NUTS III - jednotka odpovídající úrovni nejnižšího územně správního celku státní správy (počet obyvatel 150 000 - 800 000),
- NUTS IV (LAU I) - jednotka představuje úroveň okresů, případně mikroregionů,
- NUTS V (LAU II) - úroveň obcí.

Dvě nejnižší územní jednotky zahrnující obce a okresy jsou od roku 1990 označovány podle soustavy LAU⁹. V současnosti tedy LAU I a LAU II odpovídá dřívějším stupňům NUTS IV a NUTS V.

⁴ Organizace pro ekonomickou a hospodářskou spolupráci.

⁵ Nomenklatura územních statistických jednotek, (zkratka z francouzského *Nomenclature des Unites Territoriales Statistique*, nebo anglického *Nomenclature of Units for Territorial Statistics*).

⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 ze dne 26. května 2003, o vytvoření společné klasifikace územních statistických jednotek (NUTS).

⁷ Český statistický úřad, 2007.

⁸ BusinessInfo, 2009b.

⁹ Local Administrative Units - místní samosprávné jednotky.

Podle Eurostatu byla v roce 2007 Evropská unie rozdělena do 97 jednotek NUTS I, 271 jednotek NUTS II, 1 303 jednotek NUTS III, 8 398 jednotek LAU I a 121 601 jednotek LAU II¹⁰.

2.1.2 Definice OECD

Definice *OECD*, kterou používá Evropská Komise v rámci vymezení venkovských oblastí, je založena na kritériu hustoty osídlení. Rozlišuje dvě úrovně, a to **místní** a **regionální**. Na místní úrovni, tzn. na úrovni NUTS V, jsou obce považovány za venkovské, je-li hustota jejich osídlení nižší než 150 obyvatel/ 1 km². Na úrovni NUTS III jsou rozlišeny tři stupně:

1. převážně venkovské oblasti, kde přes 50 % populace žije ve venkovských obcích,
2. významně venkovské oblasti, kde ve venkovských obcích žije 15–50 % obyvatel a
3. převážně městské oblasti, kde žije méně než 15 % obyvatelstva ve venkovských obcích.

Metodika OECD **pro vymezení venkova na území České republiky** stanovila hranici 100 obyvatel/ 1 km². ČR je navíc specifická tím, že všechny kraje s výjimkou Moravskoslezského kraje a Prahy patří do kategorie „významně venkovských oblastí“, proto byla rozdělena do dalších podskupin na:

- převážně venkovské oblasti s 37,5 až 50 % venkovského obyvatelstva.
- smíšené oblasti s 25 až 37,5 % venkovského obyvatelstva.
- převážně městské oblasti s 15 až 25 % venkovského obyvatelstva.

Později byly přijaty dodatkové změny pro klasifikaci, které zohledňují vliv městských center v rámci regionů. Pokud se v převážně venkovské oblasti vyskytuje městské centrum s více než:

- 200 000 obyvateli, které nepředstavuje méně než 25% populace regionu, je region překlasifikován do kategorie „výrazně venkovský“.
- 500 000 obyvateli, které nepředstavuje méně než 25% populace regionu, je region překlasifikován do kategorie „převážně městský“.¹¹

¹⁰ Europa, 2008.

¹¹ Pělucha a kol., 2006.

2.1.3 Definice Eurostatu

Metodologie Eurostatu je založena nejen na kritériu hustoty, ale také na absolutním počtu obyvatel. Dalšími ukazateli, které *Eurostat* využívá pro vymezení venkova je podíl obyvatel regionu zaměstnaných v zemědělství, vývojové tendence počtu obyvatel, stáří obyvatel a nezaměstnanost, způsobena strukturálními změnami v zemědělství.

Podle hustoty osídlení a stupně urbanizace vymezuje *Eurostat* tři typy zón:

- **hustě obydlené zóny** - s hustotou zalidnění nad 500 obyvatel na km² a populací alespoň 50 000,
- **přechodné (prostřední) zóny** - s hustotou zalidnění větší než 100 obyvatel na km² a počtem obyvatel alespoň 50 000, které nespádají do kategorie hustě obydlených oblastí,
- **řídce obydlené zóny** - zde spádají všechny ostatní obce a skupiny obcí, které nejsou zahrnuty v předchozích kategoriích. Řídce obydlené zóny lze ještě dále rozlišit na extrémně venkovské oblasti (s méně než 8 obyvateli na km²), méně zalidněné venkovské oblasti (s 8 až 50 obyvateli na km²) a na venkovské oblasti (s 50 až 100 obyvateli na km²).¹²

Dalším přístupem je, studiemi Rady Evropy inspirovaná, doplňková metoda klasifikace venkovských oblastí na základě **stupně zapojení venkovských oblastí do národního hospodářství**. S přijatým předpokladem, že devitalizace venkovských oblastí je doprovázena dalšími negativními jevy, jako je izolovanost, demografický pokles nebo obecně nižší úroveň příjmů v porovnání s oblastmi městskými, klasifikovala Komise v již zmíněné zprávě Budoucnost venkovské společnosti tři typy oblastí:

- **venkovské oblasti v blízkosti městských center** - vyznačují se rostoucí populací a zaměstnaností v sekundárním a terciárním sektoru, je pro ně typický značný tlak na půdu, v těchto oblastech většinou došlo k modernizaci zemědělství v neprospěch životního prostředí,
- **oblasti nacházející se v úpadku** – jedná se o regiony, v nichž dochází k vysídlování, ke zhoršování věkové struktury obyvatelstva, s převahou primárního a sekundárního sektoru, s velkým podílem zemědělských aktivit,

¹² Binek, J. a kol., 2007.

- **obzvláště marginalizované oblasti** – jsou to především horské a ostrovní oblasti, v nichž je úbytek obyvatelstva a celkový úpadek nejzřetelnější.

Je zřejmé, že použití této metodologie není vždy optimální a bývá v praxi přizpůsobována nebo nahrazována jinými přístupy.

Problémem stanovení přesné definice venkovských oblastí v nových členských státech střední a východní Evropy je nedostatek agregovaných dat. Současně výše uvedené definice nezachycují žádné strukturální aspekty, neberou v úvahu blízkost měst, zdroje příjmů a infrastrukturu. Na druhou stranu, pokud by byla identifikace venkovských oblastí vytvářena na základě národních specifik, došlo by ke snižování komparability takto získaných dat. Jednotná definice by měla výhodu porovnatelnosti různých států, a to nejen evropských. **Současné příliš obecné definice jsou tedy nepostačující pro cílená opatření venkovské politiky.**

2.2 Historické souvislosti vývoje politiky rozvoje venkova

Aby bylo možné správně pochopit současné potřeby rozvoje venkova, je nutné si uvědomit historické souvislosti, ze kterých stávající stav vychází a které problematiku venkova ovlivňují. Problematika venkovských oblastí na konci 50. let 20. století spočívala téměř výhradně v samotném zemědělství. Vzhledem k charakteru hlavních problémů týkajících se venkova proto nebylo zapotřebí rozvíjet zvláštní politiku zaměřenou na venkov v širších souvislostech.

2.2.1 Počátky politiky rozvoje venkova ve Společné zemědělské politice

Za období po druhé světové válce prodělala hospodářství evropských zemí obrovský posun, který přinesl řadu změn. Mimo jiné bylo poválečné období svědkem revolučního pokroku ve využití vědy v zemědělské výrobě. Ve státech západní Evropy, především ve Francii, Velké Británii či Nizozemsku, se začaly objevovat návrhy na společné řešení problematiky zemědělství.¹³ Společný postup měl být cestou k vyřešení dvou hlavních problémů, zabezpečení potravinové soběstačnosti a adekvátního příjmu zemědělců. Evropa se v poválečné době potýkala s nízkou výkonností zemědělství, přesto bylo významným sektorem pro národní hospodářství většiny evropských zemí.

¹³ Na přijetí CAP EU vyvíjela tlak zejména Francie. Ve francouzském zemědělství pracovala v padesátých letech pětina práceschopného obyvatelstva, což mělo výrazný ekonomický a sociální dopad. (Pělucha a kol., 2006)

Podpis *Pařížské smlouvy* v roce 1951 dal vzniknout *Evropskému společenství uhlí a oceli* (ESUO) a došlo tak k prvnímu poválečnému ekonomickému propojení států na nadnárodní úrovni, oblasti zemědělství se však nijak netýkalo. Jednání poukazovala na to, že představy jednotlivých stran o podobě zemědělské politiky jsou velmi odlišné. Na jednání v italské Messině v roce 1955 se přesto ministři zahraničních věcí ESUO dohodli na vybudování společného trhu, do něhož bylo zemědělství zahrnuto.¹⁴ Cíl vybudování společného trhu a potažmo společné zemědělské politiky si kladlo Evropské hospodářské společenství (EHS)¹⁵. Zemědělství tak bylo významnou součástí ekonomické integrace již od počátku budování EHS.

Podle Smlouvy o EHS (1957) bylo cílem společné zemědělské politiky, která měla být vybudována do počátku roku 1962, především zvýšit produktivitu zemědělství podporou technického pokroku a zajišťováním racionálního vývoje zemědělské výroby, dále zajištění optimální úrovně zemědělského obyvatelstva prostřednictvím zvýšení individuálních příjmů, také stabilizace trhů a zajištění přiměřených cen zboží. Některé z těchto cílů byly vzájemně obtížně slučitelné, např. zajištění životní úrovně zemědělců předpokládalo dotace a vyšší ceny výrobků, avšak pro spotřebitele byly naopak přijatelnější nižší ceny.

Na základě zpráv o výkonnosti amerického zemědělství se evropští státníci také shodli na modernizaci tohoto sektoru. Zaostalost evropského zemědělství byla zřejmá. V polovině 50. let 20. Století v zemích ESUO pracovalo přibližně 17,5 mil. zemědělců na 65 mil. hektarů, jejich produkce však nebyla schopna uživit jejich 150 mil. obyvatel, zatímco v USA se více než 200 mil. lidí mohlo spolehnout na pouhé 4 mil. zemědělců, kteří hospodařili na 400 mil. hektarů¹⁶.

Pro splnění dohodnutých cílů Smlouva počítala s vytvořením dvou nástrojů, a to společné organizace trhu pro jednotlivé zemědělské komodity a založení jednoho nebo více finančních fondů.

Společné tržní organizace (CMO) zavedené *Římskými smlouvami* jsou hlavním mechanismem společné zemědělské politiky. Existuje 22 společných tržních organizací, které se týkají jednotlivých zemědělských komodit¹⁷. Jako první byl zaveden tržní řád pro

¹⁴ Úloha zemědělství byla považována za důležitou součást ekonomického růstu z důvodu dopadu zemědělské politiky na ceny potravin a tím na nezemědělský sektor.

¹⁵ Vznik na základě podpisu Římských smluv o založení EHS a Evropského společenství pro atomovou energii dne 27. března 1957.

¹⁶ Pěluha a kol., 2006.

¹⁷ Tamtéž.

obiloviny a v roce 1968 došlo k zavedení jednotných garantovaných cen¹⁸. Podstatou společných tržních organizací je regulace nabídky výrobků takovým způsobem, aby nedocházelo k negativnímu ovlivňování trhu extrémními cenovými výkyvy. Rychlý růst produktivity v zemědělství v počátcích evropské integrace svědčí o tom, že řídicí mechanismus ve státech EHS byl účinný a přispěl ke stabilizaci zemědělstvím formovaného venkova.

V oblasti financování bylo přijato **pravidlo finanční solidarity**. Hovoří o tom, že náklady na fungování CAP mají být hrazeny ze společných prostředků. Aby mohl být tento princip uplatněn v praxi, bylo zapotřebí vytvořit **společný finanční nástroj**. Rada EHS založila pro financování výdajů na agrární politiku v roce 1962 *Evropský orientační a záruční zemědělský fond* (EAGGF). Úkolem jeho záruční sekce, která tvořila podstatnou část rozpočtu fondu (95%), bylo financování samotné zemědělské výroby, tzn. vyplácení vývozních dávek a financování výkupu zboží do intervenčních skladů. Sekce orientační pak sloužila k financování potřebných strukturálních reforem evropského zemědělství. Do 30. června 1965 finanční prostředky fondu pocházely z národních rozpočtů. Po tomto datu mělo být rozhodnuto o zavedení vlastních zdrojů Společenství. EAGGF byl největší součástí rozpočtu Společenství, fungoval více než 40 let, nahrazen byl až novými finančními nástroji roku 2007. Těmi jsou *Evropský zemědělský záruční fond* (EAGF) a *Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova* (EAFRD).

Dalším významným mezníkem vzniku CAP byl červenec 1958, kdy v italské Strese proběhla konference ministrů zemědělství, expertů a organizací hájících zájmy zemědělců. Na základě jejích závěrů předložila Komise návrh členským státům a dohoda z ledna 1962 upřesnila, jak bude společná zemědělská politika v praxi fungovat. Byl zaručen volný pohyb zboží i pro zemědělské komodity, trh se zemědělskými produkty měl být chráněn proti výkyvům světového trhu a zemědělské příjmy měly být srovnatelné s ostatními sektory. Zemědělství se tak stalo součástí všeobecné ekonomické strategie EHS.

Od 80. let minulého století byla CAP při plnění úkolu soběstačnosti velmi úspěšná. Přestože podíl zemědělství na celkovém HDP výrazně klesl a sektor opustily milióny osob, došlo k výraznému zvýšení produktivity. Náhle se však Společenství začalo potýkat s nadprodukcí hlavních zemědělských produktů. Některé z nich byly s pomocí subvencí vyváženy, ostatní však musely být skladovány a likvidovány v rámci EU.

¹⁸ Jednotná cena znamená, že stanovené minimální garantované ceny zemědělským výrobcům byly v rámci CMO pro všechny země EHS stejné.

2.2.2 Významné reformy CAP

Výše popsané problémy vyústily v potřebu reformních kroků, které by nepříznivý vývoj eliminovaly. Prvním pokusem o reformu CAP byl tzv. *Mansholtův plán* z roku 1968. Jeho záměrem bylo podpořit odchod méně výkonných a starších zemědělců, což by vedlo ke snížení počtu zemědělských podniků, zvětšení jejich výměry a v konečném důsledku ke zvýšení efektivnosti a snížení cen. Program neuspěl, neboť se potýkal, především ve Francii, s odporem zájmových organizací farmářů a ve výsledku byl ponechán dobré vůli vlád členských států.¹⁹

V 80. letech, ale především na počátku 90. let prošla CAP obdobím důležitých změn. Byly např. zavedeny kvóty na snížení nadprodukce mléka²⁰ a začal být kladen důraz na postupy šetrné k životnímu prostředí, tzv. agroenvironmentální opatření. V roce 1986 byl nejvyššími představiteli zemí Společenství podepsán *Jednotný evropský akt* (SEA), který revidoval Římské smlouvy a přinesl institucionální reformu, která byla nezbytná k dobudování vnitřního trhu. Rovněž tato smlouva integrovala politiku životního prostředí do všech společných politik, tedy i do společné zemědělské politiky.

V rámci reformy regionální politiky z roku 1988 bylo mimo jiné stanoveno pět hlavních cílů, jejichž naplňování mělo sloužit k odstranění regionálních disparit:

- Cíl 1 Podpora rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů.
- Cíl 2 Přeměna regionů nebo jejich částí ohrožených úpadkem.
- Cíl 3 Boj s dlouhodobou nezaměstnaností a podpora integrace mladých lidí a osob vyřazených z trhu práce do pracovního procesu.
- Cíl 4 Podpora adaptace pracovníků na hospodářské změny a změny ve výrobě.
- Cíl 5 Podpora rozvoje venkovských regionů.

Rozdělení cíle pět do cílů 5a a 5b se stalo důležitým mezníkem v přístupu k rozvoji venkova. Poprvé přestala být CAP chápána pouze jako politika sama pro sebe, ale stala se také prostředkem k dosažení mnohem širšího cíle, a to rozvoje venkova jako celku. Cíl 5a „Podpora rozvoje venkovských regionů urychlením strukturálních změn v zemědělství v rámci reformy společné zemědělské politiky a podporou modernizace a restrukturalizace rybolovu“ byl přímo zaměřen na zemědělský průmysl a podporoval zemědělské investice. V rámci cíle 5b pak byly venkovské regiony podporovány pomocí rozvoje a strukturálních

¹⁹ Palán, J., 2007.

²⁰ V roce 1983 dosáhlo totiž množství uskladněného másla hranice 700 tisíc tun a v případě mléka dokonce 1,1 miliónů tun. (BusinessInfo, 2009a)

změn venkovských oblastí. Do příslušných cílů byly regiony řazeny podle kategorizace území Společenství prostřednictvím statistických jednotek NUTS.²¹

Další možností realizace projektů týkající se rozvoje venkova byl program Leader, který bude více popsán v následující kapitole.

Potřebu skutečné evropské politiky rozvoje venkova vyjádřila Komise ve své zprávě **Budoucnost venkovské společnosti** z roku 1988. Tato zpráva uznala venkovský rozvoj jako legitimní oblast politik EU a od roku 1989 měl každý komisař pro zemědělství odpovědnost rovněž za rozvoj venkova. Komise v dokumentu nastínila nový přístup k rozvoji venkova, který rovněž předpokládal zapojení venkovských komunit do hledání vhodných řešení. V duchu tohoto nového přístupu klasifikovala tři typy oblastí podle jejich předpokladů pro další rozvoj, které budou popsány v podkapitole 2.1.

V roce 1992 Společenství přistoupilo k pokusu reformovat CAP. Tzv. *McSharryho reforma*, nazvaná po komisaři pro zemědělství Ray McSharrym, je považována za jednu z nejvýznamnějších. Přestože se jednalo o reformu, která upravovala zejména tržní mechanismy CAP, byla první, která tato opatření dala částečně do souvislosti s potřebami rozvoje venkova. Cílem bylo podpořit konkurenceschopnost evropského zemědělství, dostat zemědělskou výrobu pod kontrolu a udržet zemědělský rozpočet v rámci dohodnutých limitů²².

Bylo tedy rozhodnuto, že se sníží cenové podpory a nahradí se přímými platbami, které jsou cílově zaměřeny na obdělávanou plochu nebo na počty zvířat. V praxi to znamenalo, že se např. u obilí, hovězího masa a mléka snížily během určitého časového období administrativně stanovené ceny na úroveň cen světových a jako kompenzace výrobcí za toto snížení byly stanoveny částky, tzv. **přímé kompenzační platby**. Peníze tak začaly směřovat k zemědělcům přímo, nikoliv nepřímo přes vyšší ceny a byly vypláceny na základě hektarové výměry nebo počtu chovaných kusů dané kategorie hospodářských zvířat. O tyto platby si musí výrobce zažádat. Základní podmínkou pro získání platby je vyčlenění určitého procenta půdy ze zemědělské činnosti a její uvedení do klidu. V současnosti jsou přímé platby nejsilnějším nástrojem CAP EU, neboť tvoří největší část podpor, které v EU zemědělci získávají.

Reforma reagovala také na vysoký věkový průměr evropských zemědělců. Zemědělci nově dostali možnost odejít v 55 letech do předčasného důchodu se zvýhodněnou penzí a umožnit tak nástup mladším. Další podpůrné opatření se týkalo

²¹ Tomšík, 2009.

²² Tamtéž.

negativního dopadu evropského zemědělství na stav životního prostředí. Zemědělci byli vybízeni k opatrnějšímu užívání umělých hnojiv a pesticidů či k dlouhodobému vyjímání půdy z užívání. Nově se v rámci agroenvironmentálních opatření začalo podporovat zalesňování zemědělské půdy.²³

Veškeré další úpravy CAP prováděné od té doby se nesou v duchu reformy z roku 1992. I přes určité nedostatky, jako bylo např. značné zatížení zemědělců administrativou z důvodu vyžadování informací pro poskytování přímých plateb, bylo možné konstatovat, že **McSharryho reforma CAP splnila svůj hlavní účel**. Zlepšila se tržní rovnováha, úroveň zemědělské výroby se dostala pod kontrolu, produkce Společenství se stala konkurenceschopnější, došlo k výraznému snížení zásob intervenčních skladů a trend vývoje příjmu na pracovní sílu v zemědělství byl pozitivní. K tomu dopomohly nejen výsledky reformy, ale také mimořádně příznivá konjunktura na mezinárodních trzích v polovině 90. let 20. století, zejména na trhu s obilím. Reforma však neuspěla ve své snaze zastavit pokles celkového počtu pracovníků v zemědělství. Dále pak, i přes rostoucí finanční alokaci z EAGGF, následoval úpadek některých venkovských oblastí díky zvyšování nezaměstnanosti a vysídlování venkova.

Přes částečnou stabilizaci situace v zemědělství po reformě CAP z roku 1992, **strukturální problémy venkova nadále přetrvávaly**. Státy Evropské unie si začaly stále více uvědomovat nutnost komplexnějšího pohledu na problematiku venkovských oblastí. V listopadu 1996 byla, jako výstup z Evropské konference o rozvoji venkova²⁴, vydána tzv. *Corkská deklarace*, která vyhlásila hlavní body pro budoucí rozvoj evropského venkovského prostoru. Tato konference pod názvem „Živý venkov“ zdůraznila význam venkova na konci 20. století a položila základy dnešnímu druhému pilíři Společné zemědělské politiky. Deklarace doporučila začlenit venkov do existujících politik států. Upozornila na to, že venkovské oblasti jsou domovem čtvrtiny obyvatelstva a tvoří více než 80 % území Evropské unie²⁵ a je pro ně typická jedinečná kulturní, ekonomická a sociální struktura a různorodá krajina. Z těchto důvodů jsou venkovské oblasti označeny za bohatství EU a mají potenciál být konkurenceschopné²⁶.

²³ Respekt institut, o.p.s.

²⁴ Konference se konala ve dnech 7. - 9. listopadu 1996 v irském Corku. Zúčastnily se jí kromě členských států EU i další evropské země včetně České republiky.

²⁵ Smlouva o Evropské unii byla podepsána v Maastrichtu 7. února 1992 a v platnost vstoupila 1. listopadu 1993.

²⁶ Tomšík, 2009.

Dokument rovněž poukazuje na to, že by se CAP měla přizpůsobovat novým zkušenostem a výzvám v oblasti poptávky spotřebitelů, rozvoje mezinárodního obchodu a dalšího rozšíření EU. Politika venkovského rozvoje by měla být koncipována multidisciplinárně a aplikována ve více odvětvích s jasnou územní dimenzí. Musí vycházet z integrovaného přístupu, který zahrnuje diversifikaci hospodářských a sociálních činností na venkově, řízení přírodních zdrojů, posílení ekologických funkcí a propagaci kultury, cestovního ruchu a rekreace. Rozvoj venkova musí být dle deklarace trvale udržitelný, decentralizovaný a musí být uplatňována zásada subsidiarity. Deklarace také požaduje zjednodušení legislativy v oblasti rozvoje venkova, zejména ve své zemědělské části.²⁷

Další posun směrem k územnímu chápání rozvoje zemědělské politiky zaznamenala *Amsterodamská smlouva* z roku 1997, v níž byla opětovně zmíněna subsidiarita. Od poloviny 90. let 20. století se přístupy k regionálnímu a venkovskému rozvoji stále častěji odvolávají na tento princip. Princip subsidiarity byl poprvé formulován ve Smlouvě o založení Evropského společenství²⁸, která konstatuje, že v oblastech, které nespádají do jeho výlučné pravomoci, vyvíjí v souladu se zásadou subsidiarity Společenství činnost pouze tehdy a do té míry, pokud sledovaných cílů nemůže být dosaženo uspokojivě na úrovni členských států. A proto, z důvodu jejich rozsahu či účinku, jich může být lépe dosaženo na úrovni Společenství.²⁹

Ještě v témže roce byla Komisí zveřejněna *Agenda 2000*, která dala konkrétní podobu evropskému modelu zemědělství s cílem zachovat v budoucích letech diverzitu evropských zemědělských systémů, včetně regionů se specifickými problémy. Zpráva představila reformu jak strukturální politiky, tak i CAP, analyzovala situaci v zemích střední a východní Evropy s ohledem na připravované rozšíření EU, zavedla pro kandidátské země dva předvstupní nástroje³⁰ a představila finanční perspektivu na období 2000-2006. Její cíle zahrnují větší tržní orientaci na zvýšenou konkurenceschopnost, nezávadnost a kvalitu potravin, stabilizaci zemědělských příjmů, rozvoj životaschopnosti venkovských oblastí a zjednodušení a posílení decentralizace³¹.

Dokument byl především významný tím, že zavedl koncept **dvou pilířů společné zemědělské politiky**, kde se první pilíř orientuje na tradiční zemědělskou produkci a druhým pilířem se stala politika rozvoje venkova a agroenvironmentální opatření.

²⁷ Pělucha a kol., 2006.

²⁸ Lisabonskou smlouvou přejmenovaná na Smlouvu o fungování Evropské unie.

²⁹ Euroskop, 2011.

³⁰ Prvním je nástroj ISPA na podporu investičních projektů v oblasti životního prostředí a dopravní infrastruktury a druhým program SAPARD zaměřený na restrukturalizaci zemědělství a venkova.

³¹ Pělucha a kol., 2006.

Problematika druhého pilíře byla legislativně upravena Nařízením Rady³² a měla zahrnovat již všechny venkovské regiony v EU. Nařízení popisovalo principy, které měly vytvořit podmínky pro vnitřní rozvoj venkovských oblastí, jako např. multifunkčnost zemědělství, multisektorální a integrovaný přístup k ekonomice venkovských oblastí, flexibilita podpůrných prostředků založená na subsidiaritě a decentralizaci nebo transparentnost rozvojových plánů. Konkrétní opatření pro rozvoj venkova stanovená v hlavě II Nařízení byla zaměřena na:

- investice v zemědělských podnicích,
- zahájení činnosti mladých zemědělců,
- odbornou přípravu,
- předčasný odchod do důchodu,
- znevýhodněné oblasti a oblasti s environmentálním omezením,
- agroenvironmentální opatření,
- zlepšení zpracování a uvádění zemědělských produktů na trh,
- lesnictví,
- přizpůsobování a rozvoj venkovských oblastí.

Tento systém umožnil členským státům, aby si samy začaly vytvářet rozvojové programy na základě těchto opatření.³³

2.2.3 Formování politiky rozvoje venkova

Reorganizací nástrojů pro politiku rozvoje venkova vznikly po roce 2000 tři kategorie programů:

1. **horizontální programy rozvoje venkova** – byly dostupné všem členským státům, tj. mohly být uplatňovány v rámci celého Společenství,
2. **programy náležící pod cíl 1** (tj. podpora rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů) – zde spadají operační programy integrované do regionálních programů příslušných cílových oblastí a
3. **programy náležící pro cíl 2** (tj. přeměna regionů nebo jejich částí, které jsou vážně ohroženy hospodářským úpadkem) – zde mohly členské státy buď integrovat programy do regionálních programů příslušných oblastí pro cíl 2, nebo mohly operační programy zahrnout do svých horizontálních programů

³² EUR – Lex, 1999.

³³ Tamtéž.

(toho v programovacím období 2000-2006 využily všechny členské země kromě Francie).³⁴

Na jaře roku 2000 přijala Evropská rada komplexní *Lisabonskou strategii*, která byla rozvržena na celé desetiletí 2000–2010. Hlavním cílem do roku 2010 bylo stanovení učinit Unii „nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou, schopnou udržitelného hospodářského růstu s více a lepšími pracovními místy a s větší sociální soudržností“. Ve Stockholmu roku 2001 a zejména na zasedání v Göteborgu téhož roku byla strategie doplněna o ekologickou dimenzi, tzv. strategii udržitelného rozvoje. Byly vytyčeny hlavní principy, kterými může Společná zemědělská politika přispět k naplnění stanovených cílů. Lisabonská strategie spatřuje ve venkovském prostoru důležitý impuls k hospodářskému růstu a k oživení zaměstnanosti.

K podpoře Lisabonské strategie směřují také nové směry rozvoje CAP. Významným krokem v tomto směru bylo *Sdělení Komise ke střednědobému posouzení: Směrem k udržitelnému zemědělství*³⁵ z roku 2002, které analyzovalo reformní kroky CAP dané v dokumentu Agenda 2000. Byl přijat závěr, že mnohého již bylo dosaženo, přesto je zapotřebí stávající zemědělskou politiku EU opětovně reformovat, z důvodu existence odlišnosti mezi cíli stanovenými pro CAP a její schopností přinášet výsledky, které společnost očekává. Následující rok byla za řeckého předsednictví, po dohodě mezi členskými zeměmi EU, schválena konečná verze reformy CAP EU.

Mezi cíle reformy patří např.:

- zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství,
- podpora tržněji orientovaného, udržitelného zemědělství,
- zjednodušení CAP a sdílení zodpovědnosti mezi Komisí a členskými státy,
- zajištění lepší rovnováhy mezi podporami a posílením rozvoje venkova převedením prostředků z prvního do druhého pilíře CAP (prostřednictvím zavedení systému modulace),
- rozšíření škály nástrojů, které jsou k dispozici pro venkovský rozvoj.

³⁴ Tomšík, 2009.

³⁵ Mid term Review of the Common Agricultural Policy.

Reforma zahrnuje dvě oblasti opatření, horizontální a vertikální tržní opatření.

Horizontální oblast představuje tato opatření:

- **decoupling** – tj. odstranění vazby přímé platby na zemědělskou produkci zavedením jednotné platby na farmu,
- **cross compliance** – znamená, že zemědělec má nárok na přímou platbu v případě, že respektuje určité standardy, které se týkají např. kvality a bezpečnosti potravin, pohody zvířat a agroenvironmentálních opatření,
- **modulace** - přesun určitého procenta z přímých plateb na opatření venkovského rozvoje, tj. přesun prostředků z I. pilíře CAP do II. pilíře CAP,
- **zavedení zemědělského poradenského systému** – k aplikaci principu cross compliance v podnicích,
- **nová opatření** v rámci venkovského rozvoje.

Vertikální tržní opatření se pak týkají obilí, rýže, bramborového škrobu, sušených krmiv, ořechů, mléčných výrobků, hovězího masa a úprav půdy vyjmuté z produkce (tzv. set-aside).³⁶

Ve sdělení Komise byl rovněž nastíněn postup pro uplatnění reformy i pro deset kandidátských zemí, které vstoupily do EU až k datu 1. 5. 2004. V případě přistupujících států měla vést Společná zemědělská politika ke zlepšení situace v zemědělství a v kombinaci s jednotným trhem zajistit stabilní a v průměru vyšší ceny, než by mohly kandidátské země dosáhnout bez členství v EU.

V roce 2003 se konala v rakouském Salzburgu *Druhá evropská konference o rozvoji venkova*, která měla zhodnotit realizaci politiky rozvoje venkova EU od přijetí Agendy 2000 a přihlédnout k budoucím potřebám. Konference se konala krátce před rozšířením EU o deset nových členů střední a východní Evropy, což podtrhlo důležitost deklarování principů rozvoje venkovského prostoru. Ze závěrů této konference vyplývá, že budoucí politika rozvoje venkova by se měla zaměřit na zachování rozmanitosti evropského venkova a multifunkčního zemědělství, na zapojení partnerství místních subjektů na koncepcích rozvoje a na pokrytí potřeb v oblasti hospodářského, společenského a kulturního rozvoje spolu s péčí o životní prostředí.

³⁶ Pělucha a kol., 2006.

Prvořadým cílem je dosažení konkurenceschopnosti zemědělského sektoru, to se týkalo především nově přistoupivších států, u nichž se předpokládala výrazná restrukturalizace zemědělství. V dokumentu bylo deklarováno, že ve všech venkovských oblastech Evropské unie musí být uplatňována politika rozvoje venkova, přičemž musí sloužit potřebám širší společnosti a musí přispívat k soudržnosti. Politika rozvoje venkova má být založena na partnerství mezi veřejnými organizacemi, soukromými organizacemi a občanskou společností v souladu s již zmíněným principem subsidiarity. Deklarace požaduje, aby se místní účastníci podíleli na rozhodování o strategii a volbě priorit, které mají být v místní oblasti sledovány, tzv. přístup „zdola“. Domáhá se také převedení větší zodpovědnosti na tato místní partnerství, zjednodušení programování, finančního a kontrolního systému a také využívání nových a inovačních metod. Dále doporučuje zavést indikátory rozvoje a typologie venkovských oblastí k lepšímu využití budoucí struktury zdrojů a rovněž pokračovat v metodách *Iniciativy Leader*, zvláště v nových členských zemích.

2.3 Politika rozvoje venkova a její současné problémy

Problematika rozvoje venkova a rybolovu byla v minulém programovacím období součástí politiky soudržnosti, v období 2007–2013 je začleněna do Společné zemědělské politiky. Spadá tedy mezi oblasti tzv. sdílených pravomocí, kdy se členské státy vzdávají své suverenity v této oblasti ve prospěch EU. Předání kompetencí na nadnárodní úroveň znamená, že legislativní akty jsou vydávány na unijní úrovni a členské země mohou uplatňovat vlastní legislativu pouze v případě, že tak ještě neučinila EU. Politiku rozvoje venkova přesto do značné míry řídí jednotlivé členské státy a regiony.

Velkou část venkovských oblastí tvoří zemědělská půda a lesy, které významně ovlivňují charakter krajiny v EU. **Zemědělství** je v některých venkovských oblastech stále **nejdůležitější hospodářskou činností**, zároveň však farmáři mají úlohu správců krajiny a ochrany přírodního prostředí. Váha zemědělství a lesnictví však postupně klesá, průměrný příjem na obyvatele je na venkově podstatně nižší než ve městech, ubývá zde kvalifikovaných pracovních sil a vývoj v odvětví služeb zaostává. Mezi negativní rysy můžeme také zařadit nepříznivé demografické trendy, jako je klesající porodnost, stárnutí obyvatelstva a záporné migrační saldo. Dochází k odchodu mladých a kvalifikovaných pracovních sil, v důsledku toho pak stárne populace venkova ještě rychleji.

Může tak dojít k ukončení činnosti zemědělských podniků vzhledem k nemožnosti najít nástupce. To často vede ke strukturálním změnám venkova a posléze i k dalším strukturálním opatřením zemědělské a venkovské politiky. Trend stěhování obyvatelstva z venkova do měst je v současné době tíživým problémem, který ještě prohlubuje růst heterogenity mezi venkovskými a městskými oblastmi.

Současná politika rozvoje venkova se proto snaží dosáhnout toho, aby se občané sami zajímali o kvalitu svého života, o ochranu životního prostředí, zdraví, osobní rozvoj a volný čas. Venkovský prostor již nemá být pouze prostorem pro zemědělskou produkci, sadarství a lesnictví, ale má být považován za oblast s krajinnou rozmanitostí, s řemeslnými aktivitami, údržby krajiny, produkce kvalitních potravin, ale také možnost turismu a rekreace.

Obecným cílem politiky rozvoje venkova EU je tedy především zamezení vysídlování venkovských oblastí, boj proti chudobě, podpora zaměstnanosti a rovných příležitostí, zlepšení životních a pracovních podmínek venkovské populace, ochrana životního prostředí a zvýšení blahobytu obyvatel. Tato snaha je doplněna ostatními strukturálními politikami, např. politikou ochrany životního prostředí, infrastruktury nebo vzdělávací politikou.

2.3.1 Situace venkovského prostoru v Evropské unii

Výrazná část EU se vyznačuje venkovským charakterem. Převážně venkovské a významně venkovské regiony³⁷ tvořily v roce 2004 téměř 91 % území EU a reprezentovaly tak 56 % jeho obyvatelstva. Tyto oblasti generují v EU 27 přibližně 43 % hrubé přidané hodnoty a podílí se 55 % na celkové zaměstnanosti. Tento podíl je však výrazně vyšší v nových členských zemích.³⁸ Zde je téměř čtvrtina celkové hrubé přidané hodnoty produkována v převážně venkovských oblastech, které zaměstnávají 28 % průřezového obyvatelstva.³⁹

V posledních letech však dochází k poklesu počtu pracovních sil v zemědělství, snižuje se výměra orné půdy, klesá podíl pracovníků v zemědělství ve struktuře zaměstnanosti národního hospodářství, klesá také počet zemědělských podniků a to vše s výraznými disparitami mezi tzv. starými a novými členskými státy EU. Rozdíly lze vidět na mapě v příloze č. 2, kde je zaznamenána zaměstnanost v sektoru zemědělství v zemích EU.

³⁷ Dle metodiky OECD.

³⁸ Přistoupivších v roce 2004 a 2007.

³⁹ Pělucha a kol., 2006.

Diferenci potvrzuje i porovnání produktivity práce v rámci EU, i značně nízká úroveň v České republice, přestože je mezi novými členskými státy nejvyšší. Hovoří se až o 90 % vyšší produktivitě ve starých členských zemích⁴⁰. Zatímco se hrubý domácí produkt na obyvatele ve venkovských oblastech starých členských států příliš neodchyluje od průměrných hodnot, HDP na obyvatele v nových členských zemích činí pouze 36 % průměru EU 27⁴¹. Vzdělanostní úroveň pracovníků v zemědělství, i přes její pozvolné zlepšování, je také stále výrazně nižší než v ostatních odvětvích hospodářství⁴². Ve věkové struktuře se převážně venkovské oblasti od těch ostatních příliš neliší, jen podíl starších obyvatel je v nich poněkud vyšší.

2.3.2 Primární sektor ve venkovských oblastech Evropské Unie

Zemědělství nadále výrazně zaostává v **úrovni průměrných mezd**, která je ve venkovských oblastech v průměru o 25 – 30 % nižší a má tendenci růst se zvyšující se ruralitou. Nejvýraznější rozdíly v příjmech mezi převážně venkovskými a převážně městskými oblastmi jsou v nových členských zemích⁴³.

Přes 50 % zemědělců hospodaří na půdě o rozloze menší než 5 ha a necelá jedna třetina těchto zemědělců je výdělečně činná mimo zemědělství. Rodinní příslušníci mnoha zemědělců jsou odkázáni na sociální transfery a jiné zdroje příjmů. Tuto skupinu z velké většiny tvoří právě zemědělci starší 65 let. Na druhé straně se v EU vyskytuje poměrně malá skupina zemědělských podniků, které tvoří asi 15 % z celkového množství farem, u nichž se koncentruje asi 70 % hodnoty zemědělské produkce. Tyto podniky jsou relativně veliké a jejich příjmy z rozpočtu EU jsou markantní.

Na území současné Evropské unie hospodařilo v roce 2005 zhruba 15,4 mil. zemědělských subjektů s průměrnou výměrou 12 ha. I zde existují mezi státy výrazné rozdíly. Menší rodinné farmy jsou typické pro středomořské oblasti, jako je např. Řecko, Portugalsko nebo Itálie a také pro většinu nových členských zemí. U těch je **průměrná velikost zemědělských podniků** menší než v EU 15, s výjimkou ČR, Slovenska nebo Estonska. Rozlehlejší zemědělské podniky jsou naopak typické pro Francii či Nizozemsko.

⁴⁰ Nejvyšší produktivity v zemědělství je dosahováno v Dánsku a Nizozemsku. Nejnižší je naopak v Lotyšsku, Bulharsku a Polsku, kde produktivita nedosahuje ani pětiny průměru EU 27.

⁴¹ Pělucha a kol., 2006.

⁴² V roce 2005 mělo v EU přibližně 20% zemědělců odpovídající vzdělání. Např. na Maltě potřebného vzdělání nedosahovalo ani 1% zemědělců, v Nizozemsku pak bylo příslušně vyškolených 71% pracovníků v sektoru.

⁴³ Pělucha a kol., 2006.

V roce 2004 se v EU 27 primární sektor, tj. zemědělství, lesnictví a myslivost, obecně podílel na tvorbě hrubé přidané hodnoty 2,2 %, zatímco v převážně venkovských oblastech to bylo 5,7 %. Jak již bylo zmíněno, větší zastoupení má primární sektor v ekonomikách nových členských zemí, kde se na tvorbě hrubé přidané hodnoty podílí 11,2 % (v Bulharsku a Rumunsku tvoří více než 20 %). Relativní význam primárního sektoru má v rámci celého národního hospodářství klesající tendenci. Mezi léty 2000 a 2004 poklesla v EU 27 přidaná hodnota vytvořená tímto sektorem o 0,2 %. Ekonomické aktivity jsou i ve venkovských oblastech stále více závislé na službách, proto lze očekávat klesající podíl primárního sektoru i nadále. Mezi zmiňovanými léty se rovněž snížil **počet pracovníků v primárním sektoru**, a to o 6,7% v převážně venkovských oblastech a o 5,1 % v oblastech výrazně venkovských. Ještě v roce 2004 primární sektor celé EU zaměstnával 6,6 % všech pracujících, z toho 15 % náleželo převážně venkovským oblastem, v nových členských státech to znamenalo 22 % zaměstnaných v sektoru.⁴⁴

Z rozmanitosti ekonomik dnešních 27 států EU je zřejmé, že opatření pro rozvoj venkova nemohou mít v jednotlivých státech stejný dopad. Přestože CAP užívá pojem evropský model zemědělství, evidentně v něm nelze postihnout unifikované zemědělství EU, spíše je to snaha sdílet společné hodnoty velmi heterogenních zemědělských struktur zemí Unie.

2.3.3 Situace venkovského prostoru v České republice

Převážně venkovské regiony v ČR představují 9 050 006 obyvatel (tj. 88,6 % obyvatel ČR) a 78 370 km² (tj. 99,4 % území ČR).⁴⁵

Ve venkovských regionech je zaměstnáno přibližně 87,2 % z celkového počtu zaměstnaných v České republice. Z věkové struktury je patrný větší rozdíl pouze u kategorie nejstarší věkové skupiny (65 a více let), kde je ve venkovských regionech zastoupeno 16,5 % žen oproti 11 % mužů z celkového počtu žen a mužů ve venkovských regionech. Ve střední věkové skupině (25 až 64 let) je zastoupeno 68,9 % žen a 72,9 % mužů, v nejmladší věkové skupině (24 a méně let) pak 14,5 % žen a 16 % mužů.⁴⁶

⁴⁴ Tomšík, 2009.

⁴⁵ Ministerstvo zemědělství ČR, 2007.

⁴⁶ Tamtéž.

Na venkově je, ve srovnání s městy, **nižší míra ekonomické aktivity** a nezaměstnanost zde postihuje více ženy. Velké rozdíly jsou také mezi jednotlivými venkovskými regiony. Nejvyšší míra nezaměstnanosti je v Moravskoslezském kraji, Ústeckém kraji a dále Karlovarském kraji.

Zemědělská půda v ČR zaujímá přibližně polovinu (54 %) celkové rozlohy státu. Více než třetinu půdního fondu Česka tvoří lesní pozemky. Většina zemědělské půdy je ve vlastnictví fyzických a právnických osob, část je ve vlastnictví státu, jež zemědělskou půdu pronajímá prostřednictvím *Pozemkového fondu ČR*. Velká roztržitost vlastnictví půdy a velký podíl najaté půdy od velkého počtu pronajimatelů je překážkou omezující rozvoj podnikání na zemědělské půdě.

Venkov v České republice má vysoký potenciál přírodního i kulturního dědictví. Na mnoha místech je ale tento **potenciál nedoceněný a nevyužitý**.

Dalšími bariérami konkurenceschopnosti českého zemědělství jsou např. nízká úroveň průměrných mezd v zemědělství, nízký podíl zemědělství a lesnictví na hrubé přidané hodnotě v národním hospodářství, nízká produktivita a vzdělanostní úroveň pracovníků v zemědělství. V ČR doposud není plně rozvinuta venkovská turistika a není využit potenciál zemědělských farem v oblasti agroturistiky. Turistická infrastruktura a její propagace neodpovídá standardům EU a doprovodné služby (ubytovací a stravovací) mají nízkou úroveň.

Pro rozvoj českého venkova jsou dobrou metodou principy Leader, které povzbuzují místní potenciál spojením různých subjektů, které ve venkovském prostoru působí. Místní akční skupiny, využívající principu Leaderu doplňují místní samosprávu.

2.4 Financování CAP a politiky rozvoje venkova

Již od roku 1962 je CAP jednou z nejdůležitějších celoevropských politik. Odpovídá tomu i její rozpočet, který dodnes zaujímá podstatnou část celkového rozpočtu a výdajů Evropské unie.

Během prvních let existence představovala Společná zemědělská politika až 72 % všech výdajů evropského rozpočtu. Tento podíl se brzy stal neudržitelným. Od počátku 80. let 20. století se vlády členských zemí snažily o zastavení tohoto trendu a o postupné snižování výdajů plynoucích do sektoru. To se podařilo v roce 1990, kdy podíl zemědělství poklesl na 58 % výdajů rozpočtu. V roce 2006 získala CAP z evropského rozpočtu již méně než polovinu celkových výdajů.

V současné době CAP stojí přibližně 55 miliard EUR ročně. To představuje asi 40 % celkového rozpočtu EU, tj. méně než 0,5 % HDP EU⁴⁷.

CAP funguje podle **přísných pravidel**. Byly zavedeny rozpočtové stropy na kontrolu výdajů. Plánované limity pro tržní opatření v rámci CAP a přímé podpory v letech 2007–2013 již žádné reálné navýšení nedovolují a v průběhu daného období se každým rokem snižují. Společná zemědělská politika byla několikrát reformována, částečně s cílem dosáhnout lepšího rozdělování a lepší kontroly výdajů. Část rozpočtu financující první pilíř CAP, tj. prostředky používané na podporu trhu s obilovinami, cukrem, hovězím masem a mlékem a na subvencování vývozu, se snížila, zatímco část vyhrazená pro přímou podporu producentů a rozvoj venkova, jež je zahrnuta do druhého pilíře, má rostoucí trend.

V období 2007 – 2013 je problematika rozvoje venkovských oblastí již oddělena od politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU, a tím vyčleněna ze sekce strukturálních fondů. Nespornou výhodou integrace politiky rozvoje venkova do CAP je jednotné programování a financování venkovských oblastí, a také zastřešení této problematiky pod jednu instituci.⁴⁸

V současném programovacím období byly zřízeny dva zcela nové finanční nástroje. Prvním je *Evropský zemědělský záruční fond*, který financuje přímé platby zemědělcům a opatření k regulaci zemědělských trhů, jako jsou např. intervence a vývozní náhrady. Druhým důležitým zdrojem je *Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova*, jež má za úkol financovat programy rozvoje venkova členských států.

Přístup k politice rozvoje venkova vychází z předpokladu, že pokroku v této oblasti může být lépe dosaženo pod záštitou Společenství, které může nabídnout víceleté záruky financování, na rozdíl od jednotlivých států. Aby byla zajištěna efektivnější realizace udržitelného rozvoje venkovských oblastí, byl stanoven jen omezený počet cílů. Ty jsou zaměřeny na:

- zemědělství a lesnictví,
- hospodaření s půdou a životní prostředí a
- kvalitu života a diverzifikaci činností.

⁴⁷ Komise, 2010a.

⁴⁸ V případě České republiky se jedná o Ministerstvo zemědělství a její zprostředkující subjekt Státní zemědělský intervenční fond.

Následně přijaté nařízení⁴⁹, jímž je legislativně upravena podpora rozvoje venkova prostřednictvím fondu EAFRD, kategorizovalo podporu rozvoje venkova do čtyř rozvojových os:

1. zlepšování konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví podporou restrukturalizace, rozvoje a inovací (10 %),
2. zlepšování životního prostředí a krajiny podporou hospodaření s půdou (25%),
3. zlepšování kvality života ve venkovských oblastech a povzbuzení diverzifikace hospodářské činnosti (10 %),
4. Leader (5 %).

Relativní číslo u každé osy znamená podíl finančního rámce připadající na konkrétní cíl.

Rada ministrů pro rybolov, která se uskutečnila v Bruselu 19. června 2006, přijala nařízení o Evropském rybářském fondu (EFF). Od roku 2007 tak fond nahradil Finanční nástroj na podporu rybolovu. Úkolem EFF je zajistit trvale udržitelný rozvoj evropského rybolovu a odvětví akvakultury.

Pro ČR je vymezena podpora z EAFRD ve výši 10,407 mld. Kč ročně. Při zohlednění spolufinancování Českou republikou činí celková roční částka určená pro rozvoj venkova a zemědělství 13,3 mld. Kč. Pro srovnání v rámci Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství a Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP) pro rok 2005 bylo pro tuto oblast přiděleno 7,115 mld. Kč, po přičtení částky spolufinancované z domácích veřejných zdrojů 9,5 mld. Kč.

Struktura alokace finančních prostředků na jednotlivé osy, priority a opatření je stanovena v Národním strategickém plánu pro rozvoj venkova ČR a detailněji rozpracována v Programu rozvoje venkova ČR na období 2007–2013.

Další rozdělení finančních prostředků nad rámec povinného minimálního limitu do jednotlivých os, volby opatření a podílů na priority a opatření řeší každá členská země podle svých vlastních potřeb.

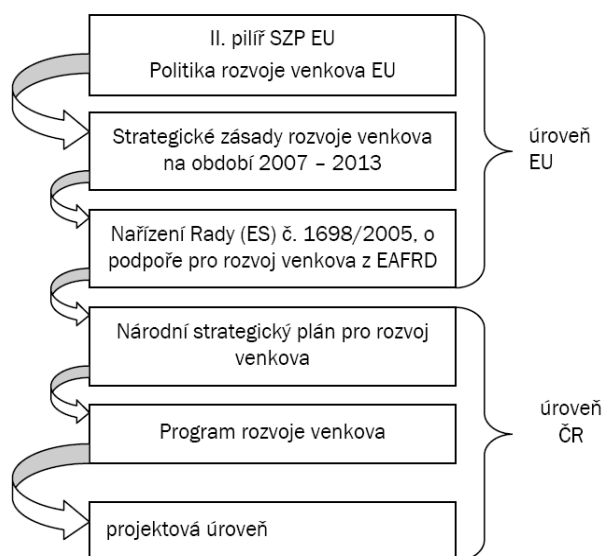
⁴⁹ EUR – Lex, 2005.

3 Programový rámec politiky rozvoje venkova v EU a ČR v období 2007-2013

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, problematika rozvoje venkova je v současném období součástí Společné zemědělské politiky a financována prostřednictvím samostatného finančního nástroje, kterým je *Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova*.

Mezi základní strategické dokumenty týkající se programování, jak je znázorněno na obrázku č. 3. 1., patří Strategické zásady rozvoje venkova na období 2007–2013, Nařízení rady o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova č. 1698/2005, Národní plán rozvoje venkova a Program rozvoje venkova, jež jsou programovými dokumenty na úrovni jednotlivých členských států EU a realizují se prostřednictvím souboru opatření.

Obrázek 3.1: Hierarchie programování politiky rozvoje venkova v EU v období 2007 - 2013

Zdroj: Pělucha, 2006, s. 88

3.1 Strategické zásady rozvoje venkova na období 2007-2013

Strategické zásady Společenství pro rozvoj venkova (SGRD) byly vymezeny rozhodnutím Rady dne 20. února 2006 s cílem stanovit **priority pro rozvoj venkova**. Strategické směry by měly odrážet mnohostrannou úlohu zemědělství, pokud se jedná o rozmanitost a bohatost krajiny, potravinářských výrobků a kulturního a přírodního dědictví v rámci celého Společenství. Měly by rovněž určit oblasti důležité pro naplňování priorit Společenství, a to zejména ve vztahu ke göteborgským cílům udržitelnosti, stanoveným Evropskou radou v Göteborgu v roce 2001 a k obnovené Lisabonské strategii pro hospodářský růst a zaměstnanost, stanovenou v roce 2003 Evropskou radou v Soluni.

Na základě těchto strategických zásad vytváří každý členský stát svůj národní strategický plán rozvoje venkova, který tvoří referenční rámec pro přípravu programů pro rozvoj venkova.

Strategické směry Společenství pro rozvoj venkova:

- vymezují oblasti, v nichž použití podpory EU na rozvoj venkova vytvoří nejvyšší přidanou hodnotu na úrovni EU,
- tvoří spojení s hlavními, výše jmenovanými, prioritami EU a převádějí je do politiky rozvoje venkova,
- zajišťují soulad s ostatními politikami EU, zejména v oblasti soudržnosti a životního prostředí,
- doprovázejí provádění společné zemědělské politiky a potřebnou restrukturalizaci, jež je nutná ve starých i nových členských státech.

3.1.1 Rozvoj venkova 2007–2013

Dokument v této své části definuje tři klíčové oblasti, na které by se politika rozvoje venkova měla zaměřovat v současném programovacím období, a to zemědělsko-potravinářské hospodářství, životní prostředí a hospodářství a obyvatelstvo venkova v širším smyslu. Strategické zásady rozvoje venkova jsou v programovacím období 2007-2013 vystavěny do čtyř os:

- **Osa 1 - Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví** – jedná se o soubor opatření zaměřený na lidský a fyzický kapitál v odvětví zemědělství, potravinářství a lesnictví (s cílem podpořit přenos vědomostí a inovací) a na kvalitu výroby,

- **Osa 2 - Zlepšování životního prostředí a krajiny** - poskytuje opatření na ochranu a rozšiřování přírodních zdrojů, zachování zemědělských a lesnických systémů s vysokou přírodní hodnotou a kulturních krajín ve venkovských oblastech Evropy,
- **Osa 3 - Zlepšování kvality života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace hospodářství venkova** - pomáhá ve venkovských oblastech rozvinout místní infrastrukturu a lidský kapitál s cílem zlepšit podmínky pro hospodářský růst a tvorbu pracovních míst ve všech odvětvích a pro diverzifikaci hospodářských činností,
- **Osa 4 - Leader** - zavádí možnosti inovačního řízení prostřednictvím místně založených přístupů, tzv. zdola nahoru, použitých na rozvoj venkova.

Při přípravě vnitrostátních strategií by členské státy měly zajistit maximální součinnost v rámci jednotlivých os i mezi nimi navzájem. Zároveň by v nich měly být zohledněny další priority EU, které byly formulovány např. v *Evropském akčním plánu pro ekologické potraviny a zemědělství* nebo v *Šestém akčním programu Společenství pro životní prostředí*.

Při přípravě strategií je třeba uvažovat o opatřeních týkajících se informovanosti a propagace. Na úrovni EU i členských států je třeba zajistit včasné zapojení konkrétních subjektů.

Současně je třeba podporovat spolupráci mezi strukturálními politikami, politikami zaměstnanosti a politikami rozvoje venkova. Členské státy by měly zajistit, aby akce financované z Evropského fondu regionálního rozvoje, Fondu soudržnosti, Evropského sociálního fondu, Evropského rybářského fondu a EAFRD byly vzájemně doplňkové a soudržné.

3.1.2 Osa 1 - Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Evropské zemědělství, lesnictví a potravinářství mají velký potenciál pro další rozvoj vysoce kvalitních produktů s přidanou hodnotou. Prostředky, které byly na první osu vyčleněny, by měly přispět k silnému a dynamickému zemědělsko-potravinářskému odvětví v Evropě tím, že se zaměří na přenos znalostí, modernizaci, inovaci a kvalitu v potravinářském řetězci a na prioritní odvětví, pokud jde o investice do fyzického

a lidského kapitálu. Za účelem splnění těchto priorit je podpora v členských státech zaměřena na následující klíčové akce:

- **restrukturalizace a modernizace zemědělského odvětví**, zlepšení jeho konkurenceschopnosti a udržitelnosti v oblasti ochrany životního prostředí, posílení aktivního přístupu k odborné přípravě a přeškolení zemědělců.
- **zlepšení integrace v zemědělsko-potravinářském řetězci**. Evropský potravinářský průmysl je jedním z nejkonekurenceschopnějších a nejvíce inovačních na světě, ale čelí rostoucí celosvětové konkurenci. Hospodářství venkova má velký potenciál k tvorbě nových produktů a jejich uvádění na trh, pro udržení větší hodnoty ve venkovských oblastech a pro zlepšení celkového obrazu evropských produktů v zahraničí. Využití poradenství a podpory pro splnění norem Společenství pomůže tomuto integračnímu procesu.
- **usnadnění inovací a přístupu k výzkumu a vývoji**. Tato oblast je pro evropská odvětví zemědělství, potravinářství a lesnictví s časem stále důležitější. Zavádění nových produktů a procesů může významně přispět k výkonnosti menších zpracovatelských a zemědělských podniků.
- **podpora přijímání a šíření informačních a komunikačních technologií (ICT)**. Zemědělsko-potravinářské odvětví jako celek, a zejména malé podniky, bylo označeno jako zaostávající ve využívání těchto technologií. Fondy pro rozvoj venkova by měly doplňovat iniciativy Komise, jako je např. iniciativa i2010⁵⁰, která představuje komplexní strategii pro oblast informační společnosti a médií v oblastech elektronického podnikání.
- **podpora dynamického podnikání**. Provedené reformy vytvořením tržně orientovaného prostředí otevřely evropským podnikům nové příležitosti. Důležitou roli hraje podpora mladých zemědělců k nástupu do jejich profese.
- **zlepšování vlivu hospodářství a lesnictví na životní prostředí**. Investice na odstranění negativních vlivů na životní prostředí mohou také vést ke zvýšení účinnosti výroby.

⁵⁰ Iniciativa i2010 s názvem A European Information Society for growth and employment zveřejněná v červnu 2005 má za cíl dobudovat jednotný evropský informační prostor, posílit inovace a investice do výzkumu v oblasti ICT a vytvořit informační společnost přístupnou všem.

3.1.3 Osa 2 - Zlepšování životního prostředí a krajiny

Za účelem ochrany a rozšiřování přírodních zdrojů a krajin EU ve venkovských oblastech se osa 2 zaměřuje na tři prioritní oblasti na úrovni EU. A to na biologickou rozmanitost, zachování a rozvoj systémů zemědělství a lesnictví s vysokou přírodní hodnotou a tradičních zemědělských krajin a na ochranu vody a změny klimatu.

Za účelem splnění priorit v této oblasti jsou členské státy vybízeny k tomu, aby zaměřily podporu na klíčové akce typu:

- **podpora služeb v oblasti životního prostředí a zemědělských postupů šetrných ke zvířatům.**
- **zachování lesů** a krajiny využívané k zemědělství. Velká část hodnotných venkovských prostředí v Evropě je produktem zemědělství. Udržitelné postupy hospodaření s půdou mohou totiž pomoci snížit rizika spojená s opouštěním, rozšiřováním pouští a lesními požáry. Pomáhají také zachovat krajiny a přírodní stanoviště, od mokřadů po suché louky a horské pastviny, které jsou důležitou součástí kulturního a přírodního dědictví, a také celkové přitažlivosti venkovských oblastí jako míst pro život a práci.
- **boj se změnami klimatu.** Vhodné zemědělské a lesnické postupy mohou přispět ke snížení emisí skleníkových plynů a rovněž mohou pomoci v přizpůsobování se vlivům změn klimatu.
- **podpora všeobecně prospěšných iniciativ** v oblasti hospodářství a ochrany životního prostředí. Produkce environmentálního zboží může přispět k identitě venkovských oblastí. Lze tak vytvořit základ pro hospodářský růst a zaměstnanost, jež s sebou přinese cestovní ruch.
- **podpora územní rovnováhy.** Programy rozvoje venkova mohou významným způsobem přispět k přitažlivosti venkovských oblastí a zachování udržitelné rovnováhy mezi městskými a venkovskými oblastmi.

3.1.4 Osa 3 - Zlepšování kvality života ve venkovských oblastech a podpora diverzifikace hospodářství venkova

Soubor opatření vymezených v rámci osy 3 by měl přispívat k vytváření pracovních příležitostí a podmínek pro růst a tím k zachování přitažlivosti venkovských oblastí i pro budoucí generace. Při podpoře odborné přípravy, informovanosti a podnikání je nutno vzít v úvahu konkrétní potřeby žen, mladých lidí a starších pracovníků.

Klíčové akce členských zemí v této oblasti mohou zahrnovat:

- **růst hospodářské činnosti a zaměstnanosti na venkově.** Diverzifikace je ve venkovských oblastech nezbytná pro růst, zaměstnanost a udržitelný rozvoj. Cestovní ruch, řemesla a nabídka venkovských zařízení občanské vybavenosti představují růstová odvětví a nabízí příležitosti k diverzifikaci zemědělských podniků v rámci činností jiných než zemědělských a k rozvoji mikropodniků v rámci širšího hospodářství venkova.
- **podpora vstupu žen na trh práce.** Kvůli nedostatku zařízení, která by zajišťovala péči o dítě je ženám znesnadněn přístup na trh práce.
- **navracení duše vesnicím.** Integrované iniciativy spojující zakládání podniků, investice do kulturního dědictví, infrastrukturu pro místní služby a renovaci mohou přispět ke zlepšení jak hospodářských vyhlídek, tak kvality života.
- **odborná příprava mladých lidí** s cílem dostatečně uspokojit poptávku po turistice, rekreaci, službách v oblasti životního prostředí a tradičních venkovských zvycích.
- **podpora přijímání a šíření informačních a komunikačních technologií.** Např. elektronické podnikání (eBusiness) a elektronické obchodování (eCommerce).
- **rozvoj poskytování a inovačního používání obnovitelných zdrojů energie,** který může přispět ke tvorbě nových odbytišť pro zemědělské a lesnické produkty.
- **podpora rozvoje cestovního ruchu** v kombinaci s používáním ICT pro rezervace, propagaci, uvádění na trh, návrhy služeb a rekreační činnosti může napomoci zvýšit počet návštěvníků a délku pobytů, a to zejména v případech, kdy se takto zprostředkuje spojení s menšími zařízeními a podporuje agroturistika.
- **modernizace místní infrastruktury,** zejména v nových členských státech.

3.1.5 Osa 4 - LEADER

Prostředky vyčleněné pro iniciativu Leader by měly přispět k prioritám předešlých os. V souvislosti se strategií místního rozvoje LEADER pod vedením Společenství, stavící na místních potřebách a silných stránkách, nabízí podpora možnost spojit všechny tři cíle, tj. konkurenceschopnost, životní prostředí a kvalitu života. Integrované přístupy zahrnující zemědělce, lesníky a ostatní venkovské subjekty mohou chránit a rozšiřovat místní přírodní

a kulturní dědictví, zvyšovat povědomí o ochraně životního prostředí a podporovat výrobu specialit, cestovní ruch, obnovitelné zdroje a energii, a investovat do nich.

Akce pro splnění priorit jsou následující:

- budování kapacit pro místní partnerství, podpora získávání dovedností.
- podpora **partnerství soukromého a veřejného sektoru**. Zejména iniciativa Leader hraje důležitou úlohu při podpoře inovačních přístupů k rozvoji venkova a sbližování soukromého a veřejného sektoru.
- podpora spolupráce a inovací.
- zlepšování **místního řízení**. Iniciativa Leader může pomoci podpořit inovační přístupy k propojení zemědělství, lesnictví a místního hospodářství a pomoci tak diverzifikovat hospodářskou základnu.

3.1.6 Hodnocení

Hodnocení prováděných aktivit a výsledků se realizuje prostřednictvím zpráv o pokroku, jež jsou zpracovávány ve spolupráci s členskými státy. Společný rámec pro sledování a hodnocení vymezuje společné ukazatele a společnou metodiku. Ty jsou doplněny ukazateli specifickými pro každý program, jež odrážejí povahu jednotlivých programových oblastí. Společný soubor ukazatelů umožňuje spojování výstupů, výsledků a dopadů na úrovni EU a tím posouzení pokroku v dosahování priorit Společenství.

Hodnocení na úrovni programu zahrnuje hodnocení ex ante, průběžné, ex post a další hodnotící činnosti užitečné pro zlepšení řízení programu a jeho dopadu. Doprovází je tematické studie, komplexní hodnocení na úrovni Společenství a také činnosti v rámci evropské sítě pro rozvoj venkova, jako je výměna osvědčených postupů a sdílení výsledků hodnocení, jež může významně přispět k účinnosti rozvoje venkova.

Zdroje vyčleněné na priority Společenství týkající se rozvoje venkova se odvíjí od konkrétní situace, závisí také na silných a slabých stránkách a na příležitostech každé programové oblasti. Všechny priority Společenství a jejich příspěvky k lisabonským a göteborgským cílům je třeba převést do souvislostí na úrovni členských států v národních strategických plánech a v programech rozvoje venkova. V mnoha případech již existují vnitrostátní nebo regionální priority pro specifické problémy v zemědělství a lesnictví, v oblasti životního prostředí či klimatických podmínek.

Politika rozvoje venkova má za cíl pomoci venkovským oblastem splnit stanovené priority v období let 2007–2013. K tomu je zapotřebí strategičtější přístup ke konkurenceschopnosti, tvorbě pracovních příležitostí a inovacím ve venkovských oblastech a zlepšenému řízení při uskutečňování programů. Je třeba se více zaměřit na investice do lidského kapitálu s výhledem do budoucnosti, na know-how a kapitál v odvětvích zemědělství a lesnictví, na nové způsoby poskytování všeobecně prospěšných služeb v oblasti životního prostředí, na tvorbu četnějších a lepších pracovních příležitostí prostřednictvím diverzifikace, a to zejm. pro ženy a mladé lidi. Tím, že pomůže venkovským oblastem EU naplnit jejich potenciál jakožto přitažlivých míst pro investice, práci a život, může politika rozvoje venkova sehrát svou úlohu v udržitelném rozvoji území Evropy.⁵¹

3.2 Nařízení Rady o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova

Nařízení Rady o podpoře pro rozvoj venkova z EAFRD č. 1698/2005 je základním dokumentem, který stanovuje obecná pravidla pro podporu a postup při realizaci politiky rozvoje venkova EU v období 2007–2013.

Dokument vymezuje **cíle**, k nimž má politika pro rozvoj venkova přispívat, určuje strategický kontext politiky včetně způsobu stanovení strategických směrů Společenství, dále vymezuje priority a opatření pro rozvoj venkova a stanovuje **konkrétní pravidla** partnerství, programování, hodnocení, finančního řízení, monitoringu a kontroly na základě pravomocí sdílených členskými státy a Komisí.

V hlavě první Nařízení jsou stanoveny cíle a obecná pravidla pomoci. Jsou zde definovány pojmy, vymezeny úkoly a cíle a zásady pomoci. V hlavě dvě je formulován strategický přístup k rozvoji venkova prostřednictvím určení obsahu dokumentů, např. Strategických směrů Společenství, Národních rozvojových plánů a stanovením povinnosti členských států předložit Komisi souhrnnou zprávu o pokroku dosaženém při provádění svého národního strategického plánu a cílů a svém přispění k plnění strategických směrů Společenství.

⁵¹ EUR - Lex, 2006.

Komise v roce 2011 a následně na počátku každého druhého roku předloží zprávu shrnující hlavní výsledky, vývojové tendence a úkoly týkající se provádění národních strategických plánů a strategických směrů Společenství. Poslední souhrnná zpráva Komise bude předložena na začátku roku 2015.

Hlava III dokumentu s názvem Programování vymezuje obsah Programů pro rozvoj venkova. Čtvrtá hlava určuje zaměření jednotlivých os Strategických zásad rozvoje venkova. Současně jsou zde zmíněny dvě významné instituce působící v oblasti rozvoje venkova, a to Evropská síť pro rozvoj venkova a Celostátní síť pro venkov.

Evropská síť pro rozvoj venkova má za cíl shromažďovat, analyzovat a šířit informace o opatřeních k rozvoji venkova, upevňovat osvědčené postupy rozvoje venkova, poskytovat informace o vývoji ve venkovských oblastech, pořádat setkání a semináře pro osoby, které se aktivně podílejí na rozvoji venkova, zakládat a provozovat sítě odborníků za účelem usnadnění výměny odborných znalostí a podpory provádění a hodnocení politiky rozvoje venkova a podporovat vnitrostátní sítě a nadnárodní iniciativy pro spolupráci.

Každý členský stát má zřízenou instituci *Celostátní síť pro venkov*, která seskupuje organizace a správní orgány podílející se na rozvoji venkova. Prostředky z EAFRD jsou použity na struktury potřebné pro provoz sítě, na akční plán, v němž jsou stanoveny a analyzovány osvědčené přenosné postupy a poskytnuty informace o nich, na řízení sítí, organizování výměny zkušeností a know-how, na přípravu vzdělávacích programů pro vytvářející se místní akční skupiny a na technickou pomoc pro spolupráci mezi územími a pro nadnárodní spolupráci.

V hlavě V jsou vypsána pravidla k vyplácení příspěvků z EAFRD. Sazby jsou stanoveny pro každou osu. Pro osu 1 a 3 a pro technickou pomoc platí následující limity:

- 75 % způsobilých veřejných výdajů v regionech v rámci konvergenčního cíle,
- 50 % způsobilých veřejných výdajů v ostatních regionech.

V případě osy 2 a osy 4 platí:

- 80 % způsobilých veřejných výdajů v regionech v rámci konvergenčního cíle,
- 55 % způsobilých veřejných výdajů v ostatních regionech.

Minimální sazba příspěvku z EAFRD na úrovni osy činí 20 %.

Dále následuje hlava VI o řízení, kontrole a informování, hlava VII o monitorování a hodnocení⁵², hlava VIII o pravidlech používání státní podpory a poslední hlava IX s názvem Přejícná a závěrečná ustanovení.

Nařízení Rady stanovuje strukturu Národního strategického plánu a určuje rámec Programu rozvoje venkova, konkrétně seznam programů rozvoje venkova provádějících národní strategický plán a částku přidělenou z fondu na každý program.

3.3 Národní strategický plán pro rozvoj venkova

Národní strategický plán pro rozvoj venkova (NSPRV) vychází z hlavních strategických priorit EU pro současné programovací období 2007–2013. Každý členský stát Evropské Unie musí vytvořit tento dokument, jenž zahrnuje vlastní priority pro akce spolufinancované z EAFRD.

Národní strategický plán rozvoje venkova ČR zajišťuje vazby mezi obecnými cíli rozvoje evropského venkova (vyjádřené nařízením Rady č. 1698/2005) a cíli rozvoje venkova ČR, odpovídajícími „evropským strategickým směrům“, třem strategickým rozvojovým osám (konkurenceschopnost, ochrana přírody, životního prostředí a krajiny a rozvoj a diverzifikace venkovského života). NSPRV také zajišťuje spolupráci a koordinaci s ostatními nástroji politiky České republiky a Evropské unie (strukturální politika, politika soudržnosti, ochrana životního prostředí a přírodních zdrojů, a rybářská politika) s cílem zabránit překryvům ve využívání těchto nástrojů a jejich účinným využíváním vytvářet synergické efekty.⁵³

Česká republika chce realizací NSPRV dosáhnout toho, aby se deklarovaná strategická vize podoby českého venkova stala skutečností. K tomu si stanovuje globální cíl, jehož naplnění má tři dimenze. Dimenzi prosperující ekonomiky (konkurenceschopného hospodaření), dimenzi kvalitního životního prostředí a dimenzi dobrého pracovního uplatnění obyvatel venkova.

Globální cíl strategie rozvoje venkova České republiky do roku 2013 je definován jako: „Rozvoj venkovského prostoru České republiky založit na dodržování principů udržitelného rozvoje, systematickém zlepšování stavu životního prostředí, péči o přírodu a krajinu a snižování negativních vlivů intenzivního zemědělského a lesního hospodaření. Vytvořit podmínky pro konkurenceschopnost České republiky v základních

⁵² Zde jsou popsány úkoly monitorovacího výboru, postupy monitorování a hodnocení ex ante, v polovině období a hodnocení ex post.

⁵³ Ministerstvo zemědělství ČR, 2006.

zemědělských a potravinářských komoditách s přednostní orientací na kvalitní potraviny, zvýšit podíl produkce uplatnitelné na zahraničních trzích a zvýšit HDP na obyvatele a příjmy venkovského obyvatelstva. Rozšiřovat a diverzifikovat ekonomické aktivity ve venkovském prostoru České republiky vedoucí k rozvoji podnikání, tvorbě nových pracovních míst, hospodářskému růstu a ke snížení míry nezaměstnanosti na venkově. Posílit sounáležitost obyvatel na venkově a stabilizovat jeho společenskou strukturu.⁵⁴

NSPRV ČR vymezuje strategické priority pro jednotlivé osy, které jsou odvozeny z celkové SWOT analýzy agrárního sektoru a z priorit vyplývajících z podrobné analýzy hospodářské, environmentální a sociální situace venkova České republiky, jež tvoří první část NSP.

3.3.1 Osa I - Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Cílem osy I je vytvořit silné a dynamické zemědělsko-potravinářské odvětví. Orientuje se na přenos znalostí a inovací v potravinovém řetězci, které ve spojení s efektivními investicemi do fyzického kapitálu a lidských zdrojů, mimo jiné i prostřednictvím poradenství, odborného vzdělávání a informačních akcí, přispějí ke zvyšování konkurenceschopnosti zemědělského a lesnického sektoru.

Důležitou prioritou je také zajistit vstup mladých podnikatelů do zemědělství a podpora předčasného odchodu do důchodu.

Indikátorem výsledku je např. počet účastníků absolvujících školení v oblasti zemědělství a lesnictví, zvýšení hrubé přidané hodnoty v podpořených podnicích nebo počet podniků zavádějících nové produkty nebo postupy.

V tabulce 3.1 jsou popsány priority, cíle a podporované aktivity osy I.

⁵⁴ Ministerstvo zemědělství ČR, 2006.

Tabulka 3.1: **Priority, cíle a podporované aktivity osy I**

Priorita	I. 1 Modernizace, inovace a kvalita
Cíl	Vytvořit silné zemědělsko-potravinářské odvětví, modernizovat zemědělské podniky, zavádět inovace a zvýšit kvalitu produktů.
Podporované aktivity	Modernizace zemědělských podniků (včetně podpory na zpracování biomasy)
	Pozemkové úpravy
	Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům
	Investice do lesů
	Seskupení producentů
Priorita	I.2 Přenos znalostí
Cíl	Vytvořit dynamické zemědělsko-potravinářské prostředí, rozšířit vzdělávání a poradenství a snížit věkový průměr pracovníků v zemědělství.
Podporované aktivity	Další odborné vzdělávání a informační činnost
	Zahájení činnosti mladých zemědělců
	Předčasný odchod do důchodu
	Využívání poradenských služeb

Zdroj: Ministerstvo zemědělství ČR, 2006; vlastní úprava

3.3.2 Osa II - Zlepšování životního prostředí a krajiny

Cílem osy II je vytvořit multifunkční zemědělské a lesnické systémy prospěšné životnímu prostředí, přírodě a krajině.

Osa se zaměřuje na podporu zemědělských postupů šetrných k životnímu prostředí ve venkovské krajině, k zastavení úbytku biodiverzity, k ochraně vody a půdy a ke zmírňování změn klimatu.

Výrazný nárůst emisí skleníkových plynů a změny klimatu i pokračující negativní tendence ve spotřebě zdrojů a energií budou omezovány zejména zalesňováním a zvyšováním podílu hospodaření v lesích ohleduplného k životnímu prostředí. Nezbytnou pozornost je přitom nutno věnovat řešení problému ochuzené prostorové a věkové struktury lesů a nevhodně pozměněné druhové skladby lesa.

V tabulce 3.2 jsou popsány priority, cíle a podporované aktivity osy II.

Tabulka 3.2: **Priority, cíle a podporované aktivity osy II**

Priorita	II.1 Biologická rozmanitost, zachování a rozvoj zemědělských a lesnických systémů s vysokou přírodní hodnotou a tradičních zemědělských krajín
Cíl	Podpora zemědělských a lesnických postupů šetrných k životnímu prostředí vedoucích k biologické rozmanitosti a podpora vhodných zemědělských systémů pro zachování venkovské krajiny. Podpora ochrany životního prostředí na zemědělské půdě v oblastech s vysokou přírodní hodnotou.
Podporované aktivity	Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech
	Platby v rámci Natury 2000 na zemědělské půdě
	Agroenvironmentální opatření - Postupy šetrné k životnímu prostředí (vč. ekologického zemědělství)
	Agroenvironmentální opatření – Ošetřování travních porostů
	Agroenvironmentální opatření - region cíle Konkurenceschopnosti
	Platby v rámci Natury 2000 v lesích – Zachování hospodářského souboru lesního porostu z předchozího produkčního cyklu
	Lesnicko-environmentální platby – Zlepšování druhové skladby lesních porostů
Priorita	II.2 Ochrana vody a půdy
Cíl	Ochrana jakosti povrchových a podzemních vodních zdrojů prostřednictvím opatření zaměřených na protierozní ochranu a vhodné používání zemědělského půdního fondu.
Podporované aktivity	Agroenvironmentální opatření - Péče o krajinu
	Platby související se směrnicí Rady 2000/60/ES
Priorita	II.3 Zmírňování klimatických změn
Cíl	Podpora využívání obnovitelných zdrojů energie prostřednictvím stávajícího lesnického potenciálu a možností jeho rozšíření a zachování pozitivních funkcí lesa.
Podporované aktivity	Zalesňování zemědělské půdy
	Obnova lesnického potenciálu a zavádění preventivních opatření
	Neproduktivní investice v lesích

Zdroj: Ministerstvo zemědělství ČR, 2006; vlastní úprava

Indikátory zde jsou hektary území obhospodařované způsobem, který přispívá k biodiverzitě a ochraně oblastí s vysokou přírodní hodnotou, k ochraně vody, zmírňování klimatických změn a ochraně půdy a který předchází marginalizaci a opouštění půdy.

3.3.3 Osa III - Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

Cílem osy je vytvořit různorodé pracovní příležitosti a prorůstové podmínky pro atraktivní život na venkově. V rámci tohoto záměru osa podporuje rozvoj životních podmínek na venkově a diverzifikaci ekonomických aktivit. Tyto cíle vycházejí z analýz problémů venkova a jeho potřeb v oblasti vzniku nových pracovních příležitostí, dostupnosti místních služeb a úrovně kvality života obecně. Tato osa řeší dlouhodobé negativní trendy snižování populace ve venkovských obcích, které jsou částečně spojeny

s obecnými demografickými trendy vývoje a částečně se ztrátou pracovních příležitostí v zemědělství, která je důsledkem zvyšování efektivnosti a celkové konkurenceschopnosti.

Součástí priority jsou akce k využívání obnovitelných zdrojů energie a rozšíření informačních a komunikačních technologií.

V tabulce 3.3 jsou popsány priority, cíle a podporované aktivity osy III.

Tabulka 3.3: **Priority, cíle a podporované aktivity osy III**

Priorita	III.1 Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE
Cíl	Vytvořit pracovní místa a zajistit vyšší příjmovou úroveň obyvatel venkova rozvojem a diverzifikací aktivit na venkově a podporou venkovské turistiky.
Podporované aktivity	Diverzifikace činností nezemědělské povahy
	Podpora zakládání podniků jejich rozvoje
	Podpora cestovního ruchu
Priorita	III.2 Podmínky růstu a kvalita života na venkově
Cíl	Vytvořit podmínky růstu ve venkovských oblastech. Zlepšit vybavení a vzhled vesnic a veřejných prostranství a posílit sounáležitost obyvatel s místním prostředím a dědictvím venkova. Zabezpečit rozvoj venkovské infrastruktury s cílem rozvoje malého a středního podnikání a zlepšení životního prostředí venkovských sídel.
Podporované aktivity	Základní služby pro hospodářství a obyvatelstvo venkova, obnova a rozvoj vesnic
	Ochrana a rozvoj dědictví venkova
Priorita	III.3 Vzdělávání
Cíl	Přispět k vyšší úrovni vzdělanosti a uplatnění na trhu práce venkovských obyvatel rozvojem poradenství a vzdělávání a zvýšit používání informačních a komunikačních technologií.
Podporované aktivity	Vzdělávání a informace

Zdroj: Ministerstvo zemědělství ČR, 2006; vlastní úprava

Indikátory výsledku jsou zde hrubý počet vytvořených pracovních míst, přírůstek počtu návštěvníků, počet obyvatel využívajících zkvalitněných služeb, počet osob ve venkovských regionech využívajících přístup k Internetu, počet účastníků úspěšně absolvujících vzdělávací programy apod.

3.3.4 Osa IV - LEADER

Cílem osy IV je iniciovat vytváření a rozvoj místních partnerství a podporovat využití vnitřního rozvojového potenciálu venkova.

Leader může významně přispět zejména v rámci širšího rozvoje venkova k vytvoření nových pracovních míst mimo zemědělství, a přispět tak ke stabilizaci venkovského obyvatelstva a k zastavení vylidňování odlehlých oblastí. Užší spolupráce při řešení problémů se předpokládá nejen na místní, ale také na regionální, národní a mezinárodní úrovni a s orgány ochrany životního prostředí i udržitelného rozvoje území.

V tabulce 3.4 jsou popsány priority, cíle a podporované aktivity osy IV.

Tabulka 3.4.: Priority, cíle a podporované aktivity osy IV

Priorita	Zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkova
Cíl	Realizovat místní rozvojové strategie a spolupráci místních partnerství
Podporované aktivity	Implementace místní rozvojové strategie
	Realizace projektů spolupráce
	Provoz, získávání dovedností a animace místních akčních skupin

Zdroj: Ministerstvo zemědělství ČR, 2006; vlastní úprava

V kontextu s ostatními evropskými fondy Národní strategický plán rozvoje venkova zajišťuje komplementaritu a soudržnost s akcemi financovanými z Evropského fondu pro regionální rozvoj, Fondu soudržnosti, Evropského sociálního fondu, Evropského rybářského fondu na daném území a v dané oblasti činnosti.

Národní strategický plán rozvoje venkova ČR je v období let 2007 – 2013 realizován prostřednictvím Programu rozvoje venkova (PRV).

3.4 Program rozvoje venkova ČR

Česká republika předkládá jeden *Program rozvoje venkova* (PRV), který je vymezen a určen pro celé území ČR, s výjimkou hlavního města Prahy.

Existence a realizace Programu rozvoje venkova ČR přispívá k dosažení cílů stanovených Národním strategickým plánem rozvoje venkova, tj. k rozvoji venkovského prostoru České republiky na bázi trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření. Program rovněž umožňuje vytvořit podmínky pro konkurenceschopnost ČR v základních potravinářských komoditách.⁵⁵

PRV ČR na období 2007 - 2013 vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova a byl zpracován v souladu s nařízením Rady č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z EAFRD, s nařízením Rady (ES) č. 1290/2005 o financování Společné zemědělské politiky a rozhodnutím Komise č. 2006/144/ES o strategických směrech Společenství pro rozvoj venkova. Byl schválen 23. května 2007 Výborem pro rozvoj venkova Evropské Komise a již v květnu toho roku byl zahájen příjem žádostí o dotaci. Řídícím orgánem PRV je *Ministerstvo zemědělství ČR*. Zprostředkujícím subjektem je *Státní zemědělský intervenční fond*.

Struktura PRV je tvořena 4 osami:

- Osa I Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství, potravinářství a lesnictví,
- Osa II Zlepšování životního prostředí a krajiny,
- Osa III Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova,
- Osa IV Leader.

Program rozvoje venkova obsahuje analýzu situace z hlediska silných a slabých stránek, zvolenou strategii jeho plnění a následné zhodnocení. Jsou uvedeny důvody zvolených priorit s ohledem na strategické hlavní směry Společenství a národní strategický plán i očekávaný dopad následného hodnocení. Dokument obsahuje informace o osách a opatřeních navrhovaných pro každou osu a jejich popis včetně konkrétních ověřitelných cílů a ukazatelů, které umožňují měřit pokrok, účinnost a účelnost programu, dále finanční plán s rozvrhem celkových příspěvků z fondu na každý rok a tabulku stanovující pro celé

⁵⁵ Ministerstvo zemědělství ČR, 2007.

programové období celkový plánovaný příspěvek Společenství a odpovídající národní veřejné finanční prostředky na každou osu a částku vyhrazenou na technickou pomoc.

3.4.1 Osa I - Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví

Rozvojová osa je zaměřena na podporu konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví a posílení dynamiky podnikání v zemědělské výrobě a v navazujícím potravinářství. Finanční alokace pro osu činí 22,39 % celkových prostředků EAFRD. 85,21 % z této částky je vyčleněno na prioritu **1.1 Modernizace, inovace a kvalita** a zbývajících 14,79 % finančních prostředků připadá na prioritu **1.2** s názvem **Přenos znalostí**.

Prioritní oblastí je modernizace zemědělských podniků, pozemkové úpravy a přidávání hodnoty zemědělským produktům, proto je na tyto účely soustředěno největší množství finančních prostředků.

3.4.2 Osa II - Zlepšování životního prostředí a krajiny

Osa II je zaměřena na zlepšování životního prostředí a krajiny a udržitelné využívání zemědělské a lesní půdy a její váha na celkové finanční alokaci EAFRD činí 55,2 %.

V rámci priority **2.1 Biologická rozmanitost, zachování a rozvoj zemědělských a lesnických systémů s vysokou přidanou hodnotou a tradičních zemědělských krajín** je podporováno zvyšování biodiverzity v krajině a ochrana přírodních zdrojů. Alokováno je na ní 80,10 % prostředků druhé osy.

Priorita 2.2 Ochrana vody a půdy podporuje zachování kvalitního přirozeného vodního režimu pomocí vhodných zemědělských systémů. Pro tyto účely je vymezeno 14,76 % prostředků.

Priorita 2.3 Zmírňování klimatických změn zahrnuje snižování emisí skleníkových plynů a zachování funkce lesů. Podíl priority na celkovém objemu osy II činí 5,14 %.

3.4.3 Osa III Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova

Priority v rámci třetí osy podporují rozvoj životních podmínek na venkově a diverzifikaci ekonomických aktivit. Tyto cíle vycházejí z analýz problémů venkova a jeho potřeb v oblasti vzniku nových pracovních příležitostí, dostupnosti místních služeb a úrovně kvality života obecně. Osa III řeší dlouhodobé negativní trendy snižování populace ve venkovských obcích, které jsou částečně spojeny s obecnými demografickými trendy vývoje a částečně se ztrátou pracovních příležitostí v zemědělství, která je důsledkem zvyšování efektivnosti a celkové konkurenceschopnosti.

Relativní váha této osy na finanční alokaci EAFRD činí 16,93 %.

Priorita 3.1 Tvorba pracovních příležitostí a podpora využívání OZE zaujímá 50 % finanční alokace osy. Hlavní důraz je kladen na diverzifikaci zemědělských aktivit, zejm. zajištění energetické soběstačnosti venkova a naplnění závazků ČR k dosažení 8 % podílu energie z obnovitelných zdrojů, dále podpora zakládání podniků a podpora cestovního ruchu. Na prioritu **3.2 Podmínky růstu a kvalita života na venkově** je v souhrnu plánován největší podíl finančních prostředků v rámci osy, a to 48 %. Prostředky budou sloužit ke zlepšení podmínek růstu a kvality života ve venkovských oblastech, zahrnující kvalitní infrastrukturu, čistou vodu v obcích a dobrou vybavenost kulturní a sociální infrastrukturou.

Priorita 3.3 Vzdělávání zaujímá 2 % finanční alokace a je zacílena na vzdělávání a informování hospodářských subjektů.

3.4.4 OSA IV - LEADER

Hlavním cílem Osy IV je realizovat místní rozvojové strategie a spolupráci místních partnerství.

Prostřednictvím **místních akčních skupin (MAS)** dostávají šanci se zapojit do problematiky jednotlivých oblastí široké vrstvy obyvatelstva, a to především formou převzetí rozhodovacích pravomocí týkajících se příslušných venkovských oblastí. Spojení různých subjektů působících ve venkovském prostoru napomáhá ke zlepšení kvality života v těchto oblastech, posílení ekonomického potenciálu a zhodnocení přírodního a kulturního dědictví venkova.

I přes krátkodobé zkušenosti s metodou Leader v České republice jsou dosavadní výsledky hodnoceny velmi pozitivně. Již v průběhu prvních dvou let lze zaznamenat živý zájem o implementaci této metody na venkově, který navíc dále roste.

Rozvojová osa zahrnuje pouze jednu prioritu **4. Zlepšení řízení a mobilizace přirozeného vnitřního rozvojového potenciálu venkova**, jež se na finanční alokaci EAFRD podílí 5 %.

Priorita je rozvrhnuta do třech opatření. Prvním je **4.1.1. Místní akční skupina**, kam bylo po splnění kritérií přijatelnosti vybráno 112 MAS, jež mohou čerpat dotaci na svou činnost. Druhé opatření **4.1.2. Realizace místní rozvojové strategie** je zaměřeno na podporu projektů, které jsou v souladu se schváleným strategickým plánem Leader místní akční skupiny a příslušnými podmínkami PRV. Projekty vybírá MAS prostřednictvím své výběrové komise na základě předem stanovených bodovacích kritérií. A poslední opatření **4.2.1. Realizace projektů spolupráce** umožňuje zefektivňovat principy Leaderu orientací na využití přenosu znalostí, inovace a příkladů nejlepší praxe. Zahrnuje podporu spolupráce mezi územími na národní úrovni nebo mezinárodní spolupráce s cílem povzbudit především spolupráci mezi MAS v rámci členských států a na území třetích zemí.

3.4.5 Monitorování a hodnocení Programu rozvoje venkova ČR

Politika a Program rozvoje venkova jsou hodnoceny před začátkem období (ex-ante), v polovině období (ongoing) a na konci programovacího období (ex-post). Účelem **předběžného hodnocení** bylo ověřit vhodnost navrhované strategie, priority a opatření, včetně finančních alokací, a to v rámci přípravy programového dokumentu.

Sběr informací se provádí na měsíčním základě a fyzický monitoring na čtvrtletním základě. Každoročně⁵⁶ do 30. 6. předkládá řídicí orgán Komisi **výroční zprávu o implementaci Programu rozvoje venkova ČR 2007-2013**.

Výroční zprávy obsahují např. pokrok Programu z hlediska stanovených cílů na základě ukazatelů týkajících se výstupů a výsledků, finanční provádění Programu, přičemž pro každé opatření je uveden výkaz výdajů proplacených příjemcům, přehled hlavních problémů zjištěných při řízení Programu a veškerých přijatých opatření, kroky podniknuté k zajištění publicity Programu apod.

⁵⁶ První zprávu o pokroku dosaženém při provádění Programu předložil řídicí orgán Komisi v roce 2008. Poslední zpráva o pokroku bude předložena nejpozději do 30. 6. 2016.

V roce 2010 bylo provedeno **průběžné hodnocení** formou samostatné zprávy obsahující hodnocení v polovině období. Toto hodnocení navrhovalo opatření ke zlepšení kvality Programu a jeho provádění.

V roce 2015 se průběžné hodnocení provede formou samostatné zprávy obsahující **hodnocení ex-post** a to nejpozději do 31. prosince 2016.

Za monitoring čerpání z EAFRD zodpovídá *Monitorovací výbor EAFRD*, jež byl ustaven Ministerstvem zemědělství ČR. Předsedou výboru je zástupce Řídícího orgánu MZe, jeho členy jsou zástupci Ministerstva pro místní rozvoj (MMR), Ministerstva životního prostředí (MŽP), Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO) a dalších ministerstev, v jejichž gesci je problematika Programu rozvoje venkova ČR, SZIF, ekonomičtí a sociální partneři, zástupci nevládních organizací, a s poradním hlasem také zástupci Evropské komise.

Povinností Monitorovacího výboru EAFRD je dohlížet na realizaci fondu, sledovat soulad s nařízeními Evropské komise a legislativou České republiky, naplňování cílů EAFRD, účinnost využívání veřejných zdrojů a další. Za vyhodnocení dodaných dat a za kontrolu jejich úplnosti je zodpovědný řídicí orgán.

K vypracování **Zprávy o střednědobém hodnocení z roku 2010** byl použit monitorovací systém SZIF, dále také výroční zprávy PRV ČR, data ČSÚ, dotazníkový průzkum mezi příjemci podpory atd. Za první polovinu programovacího období bylo zhodnoceno, že čerpání alokované částky na opatření III. 2. 2. je nízké s ohledem na celkovou schválenou alokaci. Přes propad úspěšnosti projektů ve třetím kole příjmu žádostí (26 %), dosahuje celková procentuální úspěšnost žadatelů 59 %. V rámci opatření III. 2. 2. bylo podpořeno celkem 263 projektů ze 449 předložených žádostí.⁵⁷

K 24. 5. 2010 dosahovala vyčerpaná alokace pouze **11,55 %** z celkové částky určené pro toto opatření. Při předpokládaném zachování současného trendu v příjmu a schvalování projektových žádostí existuje určité riziko, že **alokace určená na toto opatření nebude vyčerpana**. Čerpání finančních prostředků na toto opatření, při zachování současných trendů, dosáhne ke konci roku 2013 odhadem reálné úrovně 113 tis. EUR. Na základě těchto informací bylo ve zprávě doporučeno zvýšení informovanosti o možnosti čerpání prostředků v rámci tohoto opatření.

⁵⁷ Sdružení DHV CR, spol. s r.o. a TIMA Liberec, s.r.o., 2010.

Tabulka 3.5: **Stav čerpání finančních prostředků z rozpočtu Programu rozvoje venkova na období 2007- 2013 k 31. květnu 2011**

	Rozpočet PRV na 2007 - 2013	Proplaceno	
	mil. EUR	mil. EUR	%
Osa I	858	356	41
Osa II	1 946	1 048	54
Osa III	646	262	41
Osa IV	202	55	27
Techn. pomoc	18	4	19
CELKEM	3 670	1 724	47

Zdroj: eAgri, 2011b

Jak je zřejmé z tabulky 3. 5, více než 50 % alokované částky na opatření se podařilo ke konci května 2011 vyčerpat pouze u osy II PRV ČR.

Tabulka 3.6: **Čerpání prostředků z rozpočtu Programu rozvoje venkova na opatření III. 2.2.**

Opatření III. 2. 2.	Rozpočet na období	Proplaceno	Schválené závazky	Zbývá k závazkování	Míra závazkování	Míra proplácení
	mil. EUR					
Ochrana a rozvoj dědictví venkova	57	16	22	35	38%	28%

Zdroj: eAgri, 2011a

V rámci osy III, Opatření 2.2. *Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova* bylo alokováno 57 mil. EUR. Celkem 16 mil. EUR již bylo k 31. květnu 2011 vyplaceno. V současné době jsou schválené závazky ve výši dalších 22 mil. EUR.

U tohoto opatření je procento úspěšnosti výrazně vyšší než např. u opatření III. 2. 1. Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby. Zájem žadatelů zde výrazně převyšuje alokované finanční prostředky a i přes masivní překročení závazků v obou kolech příjmu žádostí je **procento úspěšnosti velmi nízké**.

Vzhledem k převisu finančních požadavků nad zdroji si projekty konkurují a o konečném úspěchu rozhoduje nejen technické řešení, ale také finanční udržitelnost a ekonomická návratnost investic.

4 Využití dotačních možností EU v mikroregionu Hlučínsko na příkladu vybraného projektu

Pro získání lepší představy realizace předchozí teorie byl vybrán konkrétní projekt, uskutečněný v obci Bohuslavice, nacházející se v mikroregionu Hlučínsko.

4.1 Mikroregion Hlučínsko

Obec Bohuslavice společně s dalšími 26 obcemi spadají pod území *mikroregionu Hlučínska*, které do roku 1742 patřilo mezi země Koruny české a po rakousko-pruských válkách bylo spolu s dalším dotčeným územím Slezska postoupeno Prusku, což mělo významný dopad na následný historický, národnostní i lingvistický vývoj. Po ukončení I. světové války byla oblast dnešního Hlučínska rozhodnutím Pařížské mírové konference přiznána Československu, jehož součástí se stala v únoru 1920. Přestože zhruba 90 % obyvatel tohoto území tvořili Češi, následkem dlouhodobého vývoje se oblast po dobu mezi válkami stala politickým zázemím německých politických stran. V roce 1938 bylo Hlučínsko přičleněno k německé říši a součástí českých zemí se opět stalo až v roce 1945.⁵⁸

Mikroregion Hlučínsko je situován na severovýchodě České republiky v blízkosti českopolských hranic a je ohraničen řekou Odrou a Opavou. Na území o rozloze 295 km² s největším sídlem městem Hlučínem, které je zároveň jeho kulturním a obchodním centrem, se nachází velké množství dochovaných kulturních památek, jež skýtá pestrou škálu architektonických a řemeslných zajímavostí. Současně je toto území výletní oblastí s mnoha cyklostezkami.

Hlučínsko představuje zhruba 26 % území okresu Opava a 5,4 % území Moravskoslezského kraje. V mikroregionu žije přes 65 tisíc obyvatel, což představuje 36,2 % obyvatelstva okresu Opava a 5,2 % populace Moravskoslezského kraje. Na území mikroregionu se nachází 3 města (Hlučín, Kravaře a Dolní Benešov), ve kterých žije přibližně 40 % obyvatel mikroregionu. Největšími obcemi jsou Ludgeřovice, Bolatice, Štěpánkovice a Koběřice.⁵⁹

I když přírodní a půdní podmínky mikroregion Hlučínsko charakterizují jako významnou zemědělskou oblast, je ekonomika mikroregionu zaměřena také na tradiční průmyslové obory a stavebnictví. V mikroregionu se vyskytují velké průmyslové podniky,

⁵⁸ Obec Bohuslavice, 2007a.

⁵⁹ Sdružení obcí Hlučínska, 2007.

např. MSA v Dolním Benešově, Lanex v Bolaticích atd., které zaměstnávají velký počet pracovních sil.⁶⁰

4.1.1 Svazek obcí mikroregionu Hlučínsko

V roce 1989, po tzv. Sametové revoluci, přišla reforma veřejné správy a s ní i politické boje o moc. Na základě těchto skutečností docházelo stále více k odlučování oblasti Hlučínska od finančních prostředků. Přirozenou reakcí bylo vytvoření určitého sdružení, které by hájilo zájmy Hlučínska. Ke spolupráci se přihlásilo 35 obcí. Dne 18. září 1991 se konalo první ustavující zasedání Sněmu starostů Sdružení obcí Hlučínska (SOH) a současně byla zvolena Rada SOH a předseda. Sdružení rovněž koordinovalo vznik a činnost dílčích dobrovolných svazků obcí, které se zaměřovaly na dosažení úzce specifického cíle např. plynofikace.⁶¹

V roce 1998 byla podepsána **zakladatelská smlouva** mezi 24 členy⁶². Sdružení bylo zapsáno do registru sdružení vedeného u Okresního úřadu Opava. Později přistoupili obce Pišť, Bělá, Strahovice.

V současné době jsou členy SOH všechny samostatné města a obce na území Hlučínska. Se sdružením velmi úzce spolupracují městské části Ostravy Petřkovice, Hošťákovice a Lhotka. Vzhledem ke změně právní úpravy muselo SOH vstoupit do likvidace v roce 2003 a tentýž rok bylo znovu založeno, podle platné právní úpravy, nové Sdružení obcí Hlučínska se stejnou členskou základnou.

Předmětem činnosti svazku je rozšíření, zlepšení a prohloubení hospodářské a kulturní spolupráce mezi členy v zájmu mikroregionu „Hlučínska“ a také jejich koordinace při všech regionálních projektech v obecní a podnikatelské sféře v rámci regionálním, celostátním i mezinárodním. Jedná se především o úkoly v oblasti školství, sociální péče, zdravotnictví, kultury, požární ochrany, veřejného pořádku, ochrany životního prostředí, cestovního ruchu, zabezpečování čistoty obcí, správy veřejné zeleně, shromažďování a odvozu komunálního odpadu a jeho nezávadného zpracování, zásobování vodou, sportovních, kulturních zařízení a dalších.⁶³

⁶⁰ Sdružení obcí Hlučínska, 2007.

⁶¹ Sdružení obcí Hlučínska, 2011c.

⁶² Hlučín, Kravaře, Dolní Benešov, Bohuslavice, Bolatice, Darkovice, Hať, Hněvošice, Chlebičov, Chuchelná, Kobeřice, Kozmice, Ludgeřovice, Markvartovice, Oldřišov, Rohov, Služovice, Sudice, Šilheřovice, Štěpánkovice, Třebom, Velké Hoštice, Vřesina, Závada.

⁶³ Sdružení obcí Hlučínska, 2011c.

4.1.2 Sdružení obcí mikroregionu Hlučínsko - západ

Území obcí Svazku mikroregionu Hlučínska – západ je tvořeno 12 obcemi ve východní části okresu Opava a nalézá se na části historického území Hlučínska. Svazek je tvořen 27 samostatnými obcemi kresu Opava, jednou městskou částí města Opavy a pěti městskými částmi Ostravy. Hněvošice, Chlebičov, Kobeřice, Kravaře, Oldřišov, Rohoc, Služovice, Strahovice, Sudice, Štěpánkovice, Třebom, Velké Hoštice, Bolatice a Chuchelná.⁶⁴

4.1.3 Místní akční skupina Hlučínsko

Místní akční skupiny (MAS) v obecné rovině představují **partnerství**, které mají připravené integrované územní strategie rozvoje venkova, disponují dostatečnou administrativní kapacitou a schopnostmi zajistit realizaci jednotlivých projektů v rámci realizace Strategického plánu Leader, jež předkládají. Strategický plán Leader se zaměřuje na vybraná témata rozvoje venkova, která jsou důležitá pro území dané místní akční skupiny. V programovém období 2007 – 2013 je podpořeno 112 MAS. Vybraným MAS jsou každoročně přiděleny finanční prostředky, v rámci kterých mohou využít maximálně 20 % na podporu své činnosti (tzv. režijní výdaje) a zbylých 80 % přerozdělit na projekty konečných žadatelů.⁶⁵

Místní akční skupina Hlučínsko vznikla 27. října 2006 jako občanské sdružení, jež je právnickou osobou založenou na základě zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů. Sdružení je zároveň dobrovolnou a nepolitickou organizací. U jejího zrodu stály dva svazky obcí, Sdružení obcí mikroregionu Hlučínsko a Sdružení obcí mikroregionu Hlučínsko západ, které sdružují celkem 27 obcí, 18 podnikatelských zemědělských subjektů a jednu neziskovou organizaci Charitu Hlučín. Impulsem založení byla dotační zemědělská politika Evropské Unie pro trvale udržitelný rozvoj venkova.⁶⁶

V roce 2009 byla MAS Hlučínsko vybrána do zkráceného režimu financování realizace *Strategického plánu Leader* z Programu rozvoje venkova ČR 2007–2013 a získala dotaci na realizaci strategického plánu Leader zvaného 32+. Skupina tedy získala finanční prostředky pro realizaci rozvojových projektů třetích subjektů na území Hlučínska, a po zajištění všech administrativních záležitostí a zřízení příslušných komisí

⁶⁴ Sdružení obcí Hlučínska, 2011b.

⁶⁵ SZIF - Státní zemědělský intervenční fond, 2011.

⁶⁶ MAS Hlučínsko, 2008.

a kontrolních orgánů mohla MAS sama vyhlášovat výzvy k podávání žádostí o dotaci těchto projektů, hodnotit je a udělovat dotace na jejich realizaci.⁶⁷

Předmětem činnosti Místní akční skupiny Hlučínsko je například:

- vytvářet a aktualizovat rozvojovou strategii pro region a uskutečňovat opatření navržená ve strategii,
- na principu vytváření partnerství mezi všemi složkami veřejného života podporovat a napomáhat zlepšení životního prostředí, sociálního a hospodářského rozvoje v regionu a dále realizovat projekty dle rozvojové strategie pro region,
- poskytovat informační servis o podmínkách podnikatelského prostředí v rámci Evropské unie, vnitřního jednotného trhu, společné zemědělské politiky a přeshraniční spolupráce,
- poskytovat informační servis o programech podpory rozvoje venkovského prostoru (dotačních titulech),
- podporovat vytváření nových pracovních míst v regionu,
- hájit zájmy členů sdružení,
- provádět informační a osvětovou činnost pro žadatele a veřejnost, distribuci formulářů, metodických pokynů (vyhlášení výzvy k podávání žádostí, příjem žádostí, administrativní kontrola žádostí a příloh, bodování projektů podle výběrových kritérií, kontrola realizace projektů), sběr informací pro monitoring a hodnocení, vedení složek projektů a uchovávání dokladů o administrativní činnosti, příprava a zpracování strategie Leader na následující období,
- aj.⁶⁸

MAS Hlučínsko spolupracuje s příhraniční částí Polského Slezska, LGD⁶⁹ Płaskowyż Dobrej Ziemi. Hlavním motivem uzavření tohoto partnerství byly podobné rozlohy obou akčních skupin, počet obyvatel a hlavně podobný historický vývoj. Dohoda o spolupráci byla podepsána 15. července 2008 a spolupráce je především v oblasti cestovního ruchu, ochrany a rozvoje kulturního dědictví, vzdělávání a budování společné značky. Společně se také zapojují do programu přeshraniční spolupráce v Euroregionu Silesia.

⁶⁷ Regionis, 2011.

⁶⁸ Sdružení obcí Hlučínska, 2011a.

⁶⁹ Lokalna grupa dzialania.

Na území MAS Hlučínsko bylo realizováno již velké množství projektů, které využívají projektový přístup a možnosti podpory z dotačních titulů.

Z Programu rozvoje venkova bylo v obcích mikroregionu Hlučínska podpořeno 80 projektů s dotací přesahující 26 mil. Kč. Těchto projektů se zúčastnilo 67 % obcí mikroregionu.⁷⁰

4.1.4 Strategie rozvoje mikroregionu Hlučínsko

Vize rozvoje mikroregionu je definována ve Strategii rozvoje Leader jako **„Mikroregion využívající silných stránek své bohaté historie, podnikatelských tradic a úzké spolupráce veřejné a soukromé sféry k zajištění vysoké kvality života obyvatel, spokojenosti návštěvníků a posílení ekonomiky Hlučínska.“**⁷¹

Všechny priority a opatření Strategie jsou uvedeny v příloze č. 4.

Základní strategické priority rozvoje MAS jsou vymezeny následujícími podmínkami:

- Priority rozvoje mikroregionu Hlučínsko.
- Analýzou území MAS Hlučínsko a jeho SWOT analýzou.
- Podmínkami a možnostmi programu Leader.

Ve Strategickém plánu Leader 2007-2013 má MAS Hlučínsko celkem 7 fisčí podle kterých má připravený budoucí vývoj oblasti Hlučínska. Podporované aktivity a fiche naleznete v příloze č. 5.

4.2 Obec Bohuslavice

Bohuslavice jsou členem Svazku obcí mikroregionu Hlučínska od roku 2001. Společným projektem byla např. rekonstrukce cyklostezek a podpora turistického ruchu v mikroregionu. Projekt byl zaměřen na zvýšení atraktivity mikroregionu a cíle mělo být dosaženo komplexní rekonstrukcí infrastruktury pro cykloturistiku a dalších turisticky zajímavých lokalit a služeb.

Podle nejstarších dochovaných písemných zpráv z roku 1288 je počátek dějin obce Bohuslavice spjat s mocným rodem pánů z Kravař, kteří se v jedné své rodové linii označovali přídomkem „z Bohuslavic“. Na počátku 14. století se Bohuslavice staly součástí panství Dolní Benešov, které po dlouhá léta náleželo pánům z Drahotuš. Věnné

⁷⁰ Sdružení obcí Hlučínska, 2007.

⁷¹ Tamtéž.

i dědické záležitosti Drahotušů měly za následek rozdělení obce na dva majitelské komplexy, z nichž jeden dále příslušel k benešovskému panství a druhý si zachoval až do 16. století správní samostatnost.

V průběhu dalšího století se Bohuslavice značně rozrostly a pro novou část obce se začalo užívat názvu „Nová Ves“. K Československu byly Bohuslavice připojeny v roce 1920 o rozloze 1540 ha s 1171 obyvateli a 209 domy, Velkým dvorem a dvorem Kafárna. Při Velkém dvoře Rothschildové provozovali lihovar se sušárnou. Důkazy o činnosti lidí na území dnešních Bohuslavic však oproti prvním písemným zmínkám o obci (z roku 1268 a 1288) sahají mnohem dále do minulosti. V roce 1984 byl na polích mezi Bohuslavicemi a Závadou nalezen kamenný pěstní klín srdčitého tvaru a další nálezy, které podle odborného posudku pocházejí z doby starého paleolitu. Jejich stáří se odhaduje na více než 100 tisíc let.

4.2.1 Sociálně ekonomická analýza obce Bohuslavice

Sociálně ekonomická analýza obce byla zhotovena na základě vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření, které pro potřeby získání aktuálních informací v obci proběhlo v září 2007 mezi obyvateli, žáky vyšších ročníků základní školy a ekonomickými subjekty. Členění dle územně statistických jednotek je znázorněno v tabulce 4.1.

Tabulka 4.1: Obec Bohuslavice – členění dle územně statistických jednotek

NUTS I	NUTS II	NUTS III	NUTS IV	NUTS V
Česká republika	Moravskoslezsko	Moravskoslezský kraj	Okres Opava	Obec Bohuslavice

Zdroj: Obecní úřad Bohuslavice, 2007a

Bohuslavice leží v severovýchodní části Hlučínské pahorkatiny nedaleko polských hranic. Katastr obce s rozlohou 1536 ha patří k jednomu z největších na Hlučínsku. Vesnice se rozkládá po obou stranách Bohuslavického potoka, který se asi půl kilometru za obcí vlévá do potoka Opusta, a ten do řeky Opavy, a je situována od východu na západ v délce asi 2,5 km. V centru obce je několik rybníků, které slouží k chovu ryb a vytvářejí v obci klidnou odpočinkovou zónu.

Ekonomické subjekty na území Bohuslavic⁷² se svou podnikatelskou činností významně podílejí na rozvoji a kvalitě života v obci, větší firmy nabízejí pracovní uplatnění. Všechny ekonomické subjekty aktivně působící v obci rozšiřují její nabídku služeb a zvyšují tak kvalitu života místních obyvatel. Třetina podnikatelů navíc do budoucna plánuje rozšíření svých podnikatelských aktivit a počítá s nárůstem nových pracovních míst, přestože se zaměstnavatelé potýkají s problémy při hledání kvalifikovaných pracovních sil. Obec má zkušenosti s **čerpáním dotací** z veřejných fondů a téměř polovina podnikatelů má zájem o možnosti čerpání dotací ze strukturálních fondů. Zatím však žádný z nich podporu v minulých letech neobdržel. Významnou příčinou se mimo jiné jeví jejich nedostatečná informovanost o dotačních příležitostech.

Podle sociálně ekonomické analýzy zpracované v roce 2007 se počet podnikatelských subjektů v obci v oboru zemědělství, rybolov a lesnictví pohyboval kolem 18 %.

Nejvyšší podíl pozemků katastrálního území Bohuslavic připadá na **zemědělskou půdu**, z níž převážnou část tvoří půda orná. Rozložení půdy odpovídá i struktuře pozemků v kraji.

Zástavba obce je z 99 % tvořena rodinnými domy, obyvatelé tří čtvrtin domácností v minulých několika letech prováděli nebo v následujících 7 letech budou provádět zlepšení své bytové situace, a to zvláště rekonstrukcí nebo výstavbou nového domu či bytu. **Životní úroveň** domácností je obyvateli hodnocena převážně jako dobrá nebo velmi dobrá.⁷³

Z hlediska péče o krajinu se obec angažuje v ochraně zastavěného území obce před přívalovými dešti a při revitalizaci vodních toků.

Z hlediska **demografické struktury** v obci trvale žije celkem 1634 obyvatel⁷⁴, (z toho 823 mužů a 811 žen), z čehož 70 % obyvatel je v produktivním věku. Průměrný věk obyvatel k 31. 12. 2009 dosáhl 38,8 let (ženy 39,9 let, muži 37,7 let), populace v obci mírně stárne⁷⁵. Bohuslavice se v posledních měsících řadí na Hlučínsku mezi tři obce s nejnižší mírou nezaměstnanosti.

⁷² Podnikatelé se sídlem, místem podnikání nebo provozovnou v Bohuslavicích.

⁷³ Obecní úřad Bohuslavice, 2007a.

⁷⁴ ČSÚ, 2011. Údaj k roku 2010.

⁷⁵ ČSÚ Moravskoslezský kraj, 2011.

Obec se potýká s **problémy se stavem ovzduší**, a to zejména během topné sezóny, kdy se vlivem příležitostného přitápění v rodinných domech tuhými palivy, různými nekvalitními palivy a někdy i spalováním domovního odpadu stav ovzduší značně zhoršuje. Dlouhodobě roste i negativní vliv dopravy na kvalitu ovzduší.

Snahy zlepšit životní prostředí prostřednictvím postupného rozšiřování zemního plynu, spolu s doplňkovou funkcí elektrické energie a dřevní hmoty pro vytápění, komplikuje nevyhovující politika častých a nekoncepčních změn podpory a úrovně cen energie a paliv.

4.2.2 Strategický plán rozvoje obce Bohuslavice na období 2007-2013

Záměr zpracovat Strategický plán rozvoje obce byl zastupitelstvem obce Bohuslavice schválen dne 21. června 2007. Při tvorbě dokumentu bylo postupováno dle metodických pokynů zpracovaných v rámci projektu SROP 3.3 Posílení kapacity při plánování a realizaci programů v Moravskoslezském kraji a aktivitu Vytvoření doporučené metodiky strategického plánování obcí a mikroregionů s cílem jednotného pojetí obsahu a formy tvorby strategického plánu v obcích Moravskoslezského kraje.⁷⁶

Strategický plán rozvoje obce je dokument zpracováváný za účelem dlouhodobého plánování ekonomického a sociálního rozvoje obce. Na základě socioekonomické analýzy obce byly identifikovány současné problémy a navrhnutá opatření k jejich řešení. Plán zahrnuje všechny oblasti života v obci, od bydlení, infrastruktury, trhu práce a zaměstnanosti, ekonomiky a podnikání, přes sociální služby, až po kulturní a sportovní vyžití, volnočasové aktivity, životního prostředí, vzdělávání apod.

Jako **globální cíl** si Bohuslavice vytyčily – „Vytvořit z Bohuslavic příjemné a bezpečné místo k životu s kvalitním životním prostředím, s přitažlivou a čistou krajinou, podporující rozvoj vzdělanosti, pracovních příležitostí a podnikatelských činností, se zájmem o upevňování přátelských vztahů mezi obyvateli, o rozšiřování nabídky volnočasových aktivit a o udržování tradičních kulturních a společenských akcí na území obce.“⁷⁷

⁷⁶ Obec Bohuslavice, 2007b.

⁷⁷ Obecní úřad Bohuslavice, 2007a.

Pro naplnění globálního cíle **Strategická vize rozvoje do roku 2013** zahrnuje dílčí cíle:

- Bohuslavice si přejí být zelenou obcí s přitažlivou krajinou nabízející možnosti pro aktivní odpočinek v přírodě, klidným a bezpečným místem podporujícím dobré mezilidské vztahy a pestrý společenský život.
- Obec se chce stát kvalitním podnikatelským prostředím nabízejícím dobré možnosti pro start i rozvoj malého a středního podnikání, prostředím podporujícím podnikání v obchodu, službách, cestovním ruchu a menších výrobních odvětvích.
- Rozvoj lékařské a sociální péče a postupně se rozšiřující možnosti bezbariérového pohybu v obci.
- Dlouhodobá spolupráce a partnerství mezi sférou veřejnou, neziskovou, podnikatelskými subjekty a veřejností.
- Vytvoření podmínek kvalitního trávení volného času pro všechny skupiny obyvatel i návštěvníky obce a zajištění příležitosti dostačujícího sportovního a kulturního vyžití.⁷⁸

Na základě tří stanovených problémových okruhů obce, jimiž jsou: Obyvatelstvo a lidský potenciál, Správa obce a veřejné služby a Infrastruktura a životní prostředí byly vytyčeny **priority, specifické cíle** a opatření k jejich odstranění. Tyto jsou uvedeny v příloze č. 8.

Jednotlivá **opatření** pak byla dále konkretizována do rozvojových aktivit, které určují, jak budou jednotlivá opatření naplňována, jakých výstupů bude při jejich realizaci dosaženo, v jakém termínu a s jakou odhadovanou finanční náročností. Je rovněž stanoven garant každé rozvojové aktivity i subjekty, s nimiž bude při realizaci aktivity navázána spolupráce, jaký přínos lze splněním aktivity očekávat a jakým cílovým skupinám je určen. U některých rozvojových aktivit se předpokládá také využití spolufinancování ze zdrojů Evropské unie nebo zdrojů národních fondů.

Samotná **realizace stanovených rozvojových aktivit probíhá formou akčních plánů** vypracovávaných každoročně na období dvou let. Průběžně jsou akční plány aktualizovány, jsou přidávány nové a dosud nerealizované aktivity a naopak již uskutečněné položky jsou z akčního plánu vyřazovány.

⁷⁸ Obecní úřad Bohuslavice, 2007a.

Garantem úspěšného průběhu implementace strategického plánu je Zastupitelstvo obce Bohuslavice, které nese plnou odpovědnost za realizaci jednotlivých aktivit i vyhodnocování průběhu realizace plánu. Za zpracování a předkládání průběžných Zpráv o postupu při implementaci strategického plánu je odpovědná Realizační komise, která byla vytvořena pouze pro tento účel.

Velmi pozitivně vyznívá postoj zastupitelstva obce směrem k občanům Bohuslavic. Cílem obce je v co nejvyšší míře do procesu plánování zapojit právě občany i ekonomické subjekty působící v obci. Veřejnost byla o průběhu prací na strategickém plánu průběžně informována a bylo také očekáváno aktivní zapojení obyvatel do strategického plánování. Jednotlivé dokumenty byly po celou dobu tvorby plánu zveřejňovány na webových stránkách obce a prostor pro připomínky obyvatel obce byl dán také při veřejném zasedání zastupitelstva obce, jež se uskutečnilo 21. února 2008, na kterém byl následně finální plán jednohlasně schválen.

4.3 Základní charakteristika projektových záměrů realizovaných prostřednictvím Programu rozvoje venkova ČR

Projekty předkládané v rámci Programu rozvoje venkova ČR jsou ve srovnání s ostatními projekty, např. do ROP (Regionální operační program) či OPPI (Operační program podnikání a inovace), mnohem jednodušší a stručnější.

V úvodu projektové dokumentace jsou uvedeny konkrétní informace zahrnující název, zařazení projektu, identifikaci žadatele a zpracovatele projektu.

Poté následuje **popis projektu**, v němž žadatel uvádí, kterých priorit a opatření se aktivity projektu týkají, popisuje výchozí stav, podstatu problému a jak realizace projektu přispěje k jeho vyřešení. Po zdůvodnění projektu následuje jasné a kvantifikované **vymezení cílů**.

V rámci celkového **harmonogramu** projektu žadatel uvádí období, během něhož byla připravena projektová dokumentace, taktéž období, ve kterém se předpokládá předložení Žádosti o dotaci a kdy předpokládá realizaci projektu. Rovněž je popsáno technické řešení projektu a očekávané výstupy.

Následuje podrobná struktura financování projektu, položkový **rozpočet** včetně výpočtu výdajů, ze kterých je stanovena dotace. Na závěr jsou uvedeny zkušenosti žadatele s realizací projektů obdobného zaměření v rámci jiných dotačních titulů a popř. také příjmy žadatele v režimu **podpory de minimis**.

V rámci projektu se hodnotí tzv. **preferenční kritéria**, jež jsou závazná a jakékoli nesplnění podmínek nebo předložení nepravdivých či neúplných údajů pro hodnocení preferenčních kritérií se posuzuje jako nedodržení podmínek dotace. Při jejich splnění se naopak žadateli přičítají body, které navyšují pravděpodobnost schválení projektu.

Různý počet bodů lze získat např. za projekt zahrnující více obcí, za projekt, který zpracoval odborník v oblasti kulturního dědictví, za projekt, jenž využívá a obnovuje existující budovu nebo řeší kulturní dědictví v havarijním stavu či v bezprostředním ohrožení apod.

Dalšími preferenčními kritérii jsou např. tvorba nových pracovních míst, míra nezaměstnanosti ve správním obvodu obce, ve kterém je projekt realizován atd.

4.4 Realizace vybraného projektu v obci Bohuslavice

Projekt s názvem „*Baroko v Bohuslavicích*“, jehož žadatelem je Římskokatolická farnost Bohuslavice u Hlučína, byl předložen ke schválení dne 20. dubna 2010 a ve stejném roce i realizován. Projekt byl schválen v plném rozsahu a v současné době je již profinancován.

Cílem projektu bylo odvrátit hrozbu poškození cenných původních freskových výmalb a destrukci autentického krovu barokního kostela.

Střešní břidlicová krytina kostela vykazovala řadu vad zapříčiněných zejména zvětralostí použitého materiálu. Špatný stav krytiny způsoboval pronikání vody do konstrukce krovu. Prosakováním vody byly ohroženy oblasti vzácné vnitřní freskové výzdoby. Aby nedošlo ke znehodnocení této cenné barokní kulturní památky, bylo podle provedených průzkumů nezbytně nutné zajistit urychleně výměnu střešní krytiny, a to zejména nad presbyteriem, včetně navazujících klempířských výrobků.

4.4.1 Zařazení projektu do programového rámce

Zařazení projektu do programovacího rámce je následující:

- Program rozvoje venkova ČR,
 - Osa III - Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova,
 - Opatření III.2.2 - Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova,
 - Specifické vymezení, záměr: b) Obnova a zhodnocování kulturního dědictví venkova.

V rámci opatření III.2.2 je dotace určena na vypracování studií nebo programu **obnovy, využití a regenerace kulturního dědictví venkova**, jako například kulturních památek (s výjimkou památek UNESCO, národních kulturních památek nebo kulturních památek, již využívaných pro účely služeb cestovního ruchu), památkově významných území, kulturních prvků vesnic a venkovské krajiny, včetně historických parků, zahrad a alejí, a dále na budování nových stálých výstavních expozic a muzeí s vazbou na místní historii, zajímavosti, kulturní a umělecké aktivity a tradiční lidovou kulturu.

Podpora je poskytována v režimu „de minimis“, tzn., že celková výše podpory poskytnutá jednomu subjektu nesmí v kterémkoli tříletém období přesáhnout částku 200 000 EUR (tento limit platí bez ohledu na formu podpory nebo její sledovaný cíl).

Dotace je přímá a nenávratná, 80 % z ní poskytuje EU, 20 % pochází z veřejných zdrojů ČR. Minimální výše způsobilých výdajů, ze kterých je stanovena dotace, je 50 000 Kč na projekt, maximální výše dotace činí 90 % způsobilých výdajů, ze kterých je stanovena dotace.⁷⁹

Pro získání dotace musí být projekt realizován na území působnosti MAS a musí splňovat účel a rozsah **příslušné fiche**. Žadatel pak musí splňovat definici příjemce dotace stanovenou v příslušné fichi.

Tím, že byl projekt realizován na území obce, jež je začleněna do územní působnosti MAS Hlučínsko, splnil podmínku pro zařazení do Fiche MAS Hlučínsko č. 7 s názvem *Péčí o minulost tvoříme budoucnost*.

V další části následuje představení projektového záměru dle struktury skutečné projektové žádosti, resp. přílohy A projektu.

4.4.2 Identifikace a popis projektu

Žadatelem projektu „Baroko v Bohuslavicích“ je Římskokatolická farnost Bohuslavice u Hlučína zastoupená Mgr. Kazimírem Bubou.

Barokní krov kostela byl v několika místech napaden dřevokaznými houbami a škůdci, část nosných prvků krovu tak ztrácela na únosnosti a vznikaly trhliny na stropních klenbách a tím i poškození stropních fresek. Střešní krytina nad presbyteriem vykazovala řadu vad zapříčiněných zejména zvětralostí materiálu. Poškozenou střešní krytinou pronikala voda do konstrukce krovu.

⁷⁹ SZIF - Státní zemědělský intervenční fond, 2011.

Řešením byla výměna střešní krytiny na východní straně kostela a navazujících klempířských výrobků na rovinu střechy, aby bylo zamezeno zatékání vody do vnitřního prostoru nad presbyteriem. Bylo zhodnoceno, že uvedené opravy již nesnesou odkladu a vzhledem k havarijnímu stavu památky bylo rozhodnuto o okamžitém řešení, bez ohledu na získání dotace.

Realizace projektu byla rovněž předpokladem pro plánované restaurování fresek, k němuž již bylo provedeno posouzení stavu maleb akademickou malířkou Romanou Balcarovou, zpracován restaurátorský záměr k opravě, vydáno vyjádření odborné organizace Národního památkového ústavu a závazné stanovisko na restaurování fresek Městským úřadem Hlučín.

4.4.3 Historický význam objektu - Kostel Nejsvětější Trojice

Již od roku 1434 v Bohuslavicích stál starý dřevěný kostel. V roce 1740 bylo za majitelů panství pánů ze Zuany rozhodnuto o stavbě nového zděného kostela. Nový kostel měl být postaven asi 1 kilometr od místa, kde stojí nyní, ale část stavebního materiálu, která byla na dané místo navozena, byla podle pověsti během jedné noci přenesena neznámou silou na místo původního dřevěného kostela, a tak bylo rozhodnuto stavět kostel zde.

Základní kámen byl položen 20. října 1740, ale stavba pokračovala velmi pomalu a byla několikrát přerušena v důsledku válek mezi Pruskem a Rakouskem. Stavba byla dokončena roku 1747 slavnostním nasazením špičky věže dne 1. srpna za přítomnosti mnoha významných církevních a světských osobností a tím předána k vysvěcení.⁸⁰

Stavba byla na tehdejší dobu velmi prostorná a výzdoba tak bohatá. Ta byla provedena v barokním slohu opavským malířem Josefem Lasserem. Velké štěstí potkalo stavbu během druhé světové války, neboť ji nezasáhl žádný vážnější defekt.

Kostel je koncipován jako jednolodní a je postaven v barokním stylu. Stavební konstrukce jsou zděny z nízkých cihel spojovány maltou. Velmi vyspělým stavebním prvkem jsou štukářské práce provedené do detailu. Stropní konstrukce jsou provedeny klenbou nebo kupolí, kde baroko používá klášterní klenbu, křížovou klenbu. Interiéry jsou bohatě zdobeny zlatem, freskami, nástěnnými malbami a jako nový prvek oproti předešlým architektonickým slohům se v období baroka začíná objevovat umělý mramor, který je proveden v takové dokonalosti, že je téměř k nerozeznání od pravého mramoru.

⁸⁰ Obec Bohuslavice a), 2007.

Vnitřní výzdobu kostela sv. Trojice tvoří freskové nástěnné malby se štukou⁸¹, sochařská výzdoba s reliéfy, obratová výzdoba, barevná okna a mozaika štítu kostela.

Sochařskou výzdobu kostela tvoří velké množství soch světců, ať již dřevěné či kamenné. Obrazová dekorace je tvořena mnoha obrazy, z nichž většinu namaloval během své služby v Bohuslavicích tehdejší farář Vincenc Hurník. Barevná okna kostela jsou provedena technikou vitráže (barevná skla zasazená do olověných rámečků). Vše doplňuje bohatá štukatérská výzdoba.

V roce 2000 proběhla v areálu kostela **rekonstrukce** smuteční síně s přilehlou kaplí. V přístavbě vzniklo bezbariérové sociální zařízení a současně byla provedena i do té doby chybějící vodovodní přípojka pro kostel. Na tuto dílčí opravu smuteční síně navázala v roce následujícím úprava chodníků, vodovodu a osvětlení v okolí kostela a na hřbitově za přispění peněz z rozvojového programu Evropské Unie Phare.

V posledních letech bylo také provedeno několik dílčích oprav přímo v kostele, např. oprava dřevěného schodiště vedoucího do věže a ke zvonici či oprava chóru.⁸²

4.4.4 Posouzení preferenčních kritérií opatření III.2.2b) Obnova a zhodnocování kulturního dědictví venkova

Žadatel vyhověl podmínkám získání bodů za splnění následujících kritérií, stanovených ve specifickém vymezení příslušného opatření:

- **Víceodvětvové navrhování a provádění projektu založené na součinnosti mezi subjekty a projekty z různých odvětví místního hospodářství.** Projekt předpokládal aktivní spolupráci mezi farností Bohuslavice, Obcí Bohuslavice a Základní školou a mateřskou školou Bohuslavice. Obec Bohuslavice přislíbila finanční pomoc na úhradu výdajů nekrytých z dotace ve výši 100.000 Kč. Spolupráce spočívala také ve společném zajištění publicity projektu formou zveřejnění informací o významu projektu a jeho spolufinancování ze zdrojů MAS Hlučínsko, a to na internetových stránkách obce a ve Zpravodaji obce Bohuslavice. Projekt počítal také se součinností žadatele a místní školy. Žákům školy bude zorganizována prezentace o projektu, na níž se děti dozví, jak cenné historické a kulturní dědictví bylo realizací projektu zachráněno. Součástí prezentace bude i exkurze s ukázkou barokní výzdoby kostela.

⁸¹ Štuka: bílá nebo barevná hmota ze sádry, vápna a písku k modelování plastické výzdoby stěn.

⁸² Obec Bohuslavice, 2007a.

- **Zaměření dopadů projektu na mladé lidi do 30 let.** Kostel je intenzivně využíván k systematické a dlouhodobé spolupráci s dětmi a mládeží (schola, sbor, ministranti, společenství mládeže, dětské mše apod.).
- **Projekty se zkrácenou dobou realizace** (méně než 12 měsíců). Samotná realizace stavebních prací je odhadována na cca 3 měsíce.
- **Využití a/nebo obnova stávajících budov nebo ostatních staveb.** Stavební úpravy se týkají stávající barokní stavby.
- **Příspěvní projektu k obnovení místních kulturních a společenských tradic.** Realizace projektu byla nesporně nezbytná pro zachování místních tradic a zvyků (společenský a náboženský život obyvatel), ale také zásadní pro zachování na Hlučínsku ojedinělé barokní památky.
- **Aktivní zapojení veřejnosti.** Veřejnost se na projektu podílela pravidelnými sbírkami, které byly účelově zaměřeny na opravu střechy kostela, a počítalo se se zorganizováním brigád na pomocné práce.
- **Víceúčelové využití objektu projektu** (min. 3 společensko-kulturní aktivity nebo min. 3 cílové skupiny). Opravovaný objekt poskytuje využití pro min. 3 **cílové skupiny** a mnoho společensko-kulturních aktivit:
 - Věřící obyvatelé obce a okolí - Nedělní mše navštěvuje cca 600 osob, ve svátky až 1.200 osob, V kostele se konají mimo běžných bohoslužeb např. také svatby, pohřby, křty, slavnosti Prvního sv. přijímání apod.
 - Široká veřejnost - V kostele se často pořádají koncerty, prostory jsou nezřídka také využívány za účelem vzdělávání (např. přednášky o misiích, přednášky pro děti, každý pátek se při dětských mších hraje divadlo)
 - Turisté - Kostel je významnou barokní památkou Hlučínska, která je cílem mnoha turistů. Mnoho z turistů přitom využívá možnosti přijet na kolech po zdejší cyklostezce.
- **Výstup projektu v podobě veřejně dostupného libreta, informační tabule, případně brožury či jiné publikace.** Informační materiály s popisem přínosů projektu i náležitostmi povinné publicity spojené se spolufinancováním z fondů EU byly ve spolupráci s obcí distribuovány místním obyvatelům a budou rovněž připraveny k vyzvednutí návštěvníkům v areálu kostela.
- **Srozumitelné, reálné a hospodárné zpracování projektu.** Projekt i technická dokumentace byly zpracovány odbornými osobami, navrhované řešení bylo

vzhledem ke všem známým okolnostem reálné a dosažitelné a uvedený rozpočet byl vyčíslen maximálně efektivně a hospodárně.

- **Výjimečnost projektu.** Unikátnost předkládaného projektu spočívá v nevyčíslitelné historické hodnotě fresek. Kostel s tak vzácnými freskami je na Hlučínsku jen jediný a je v zájmu celého Hlučínska toto výjimečné kulturní dědictví zachránit.

Žádné body naopak projekt nezískal za kritéria:

- vytvoření nového trvalého pracovního místa, neboť projektem nevznikne žádné trvalé pracovní místo,
- uplatňování inovačních přístupů, protože pro realizaci budou využity standardní technické postupy,
- zaměření dopadů projektu na ženy, z důvodu zaměření projektu na cílovou skupinu bez rozdílu pohlaví.

4.4.5 Technické řešení projektu

Při realizaci projektu bylo nejprve postaveno lešení v části presbyteria. Poté bude odstraněna stávající střešní krytina, vyměněny nenosné prvky střešní konstrukce a poškozeného dřevěného bednění střechy a následně provedena pokládka nové střešní krytiny. Veškeré stavební práce byly prováděny podle zásad památkové péče.

Břidlicová krytina byla kladena tzv. moravským krytím a přibita měděnými hřebíky. Zabudované dřevěné prvky byly před zabudováním ošetřeny dvojnásobným chemickým nátěrem nebo nástřikem, včetně ošetření navazujícího zdiva.

Klempířské výrobky jsou provedeny z měděného plechu, v okapní části byly položeny protisněhové zábrany dle dochovaných původních konstrukcí, byly obnoveny funkce hromosvodných vedení včetně ukotvení do úrovně nového střešního krytu. Projekt předpokládal i možný zásah do profilované okapní římsy a počítalo se s její možnou štukátérskou opravou.

4.4.6 Realizace projektu

Tabulka 4.2: Zkrácený časový harmonogram projektu

Fáze projektu	03/2010	04/2010	05/2010	06/2010	07/2010	08/2010	09/2010	10/2010	11/2010	12/2010	01/2011
Přípravná	X	X	X	X							
Investiční					X	X	X				
Provozní									X	X	X

Zdroj: Zdroj: Obec Bohuslavice, 2010; vlastní tvorba

V časovém harmonogramu realizace projektu vidíme, že s přípravou projektové dokumentace se začalo již v březnu minulého roku, s vlastní realizací pak v červenci. Během letních měsíců července, srpna a září byla rozebrána původní střešní krytina, výměna nevyhovujících nenosných prvků krovu a opětovná pokládka nové střešní krytiny, a to včetně pokládky pojistné hydroizolace a výměny klempířských prvků.

Žádost o proplacení byla podána v lednu letošního roku.

Výstupem projektu je opravená střecha nad presbyteriem kostela v celkovém rozsahu cca 260 m² plochy.

Struktura financování projektu⁸³:

Celkové výdaje projektu	992 551 Kč
Nezpůsobilé výdaje projektu	342 551 Kč
Celkové způsobilé výdaje projektu	650 000 Kč ⁸⁴
Dotace	585 000 Kč
Příspěvek společenství – EU 80 %	468 000 Kč
Příspěvek z národních zdrojů 20 %	117 000 Kč

⁸³ Položkový rozpočet v příloze č. 11.

⁸⁴ Částka zahrnuje stavební výdaje na stavební obnovu (rekonstrukce, modernizace, statické zabezpečení, restaurování) a zhodnocení památkových budov, ploch, kulturních objektů a prvků.

Seznam výdajů, na které může být poskytnuta dotace je uveden v Pravidlech, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekty Programu rozvoje venkova ČR na období 2007-2013. Dotace je poskytována do výše 90 % celkových způsobilých výdajů.

Průběžné financování⁸⁵ není v projektu vyžadováno. Vzhledem k překročení maximální částky způsobilých výdajů, ze kterých může být stanovena dotace, se žadatel rozhodl mezi způsobilé výdaje projektu již nezahrnovat výdaje vynaložené na zpracování technické a projektové dokumentace.

Žadatel v projektu uvádí své zkušenosti s realizací projektů obdobného stavebně technického zaměření:

- V roce 2009 se prováděly práce spojené s novou fasádou fary, odvodnění a terénní úpravy kolem fary (investice zhruba v hodnotě 600.000 Kč).
- V roce 2008 úprava presbytáře v kostele včetně nového oltáře a ambonu (investice ve výši cca 600.000 Kč).
- V letech 2000 až 2005 bylo zhotoveno oplocení fary, rekonstrukce interiéru fary, nová okna, rozvody apod.

Farnost Bohuslavice se v minulých letech účastnila projektů spolufinancovaných z národních i evropských dotačních fondů, např.:

- 2010 Oprava ohradní zdi v areálu kostela v Bohuslavicích (Zdroj financování: Program rozvoje Venkova).
- 2010 Projekt záchrany kulturní památky - Fresky v kostele Nejsvětější Trojice v Bohuslavicích (Program záchrany architektonického dědictví).
- V roce 2003 Rekonstrukce vstupu, chodníků a sadové úpravy okolí kostela Nejsvětější Trojice v Bohuslavicích (PHARE, MMR).

Žadatel v posledních třech letech **nečerpá** podporu v režimu de minimis.

Konkrétní projekt splnil účel nejen z hlediska opravy kostela, ale také přispěl k rozvoji mikroregionu Hlučínsko tím, že využil možnosti čerpání financí z Programu rozvoje venkova ČR.

⁸⁵ Pro obce a svazky obcí (na rozdíl od nestátních neziskových organizací) existuje v rámci PRV možnost průběžného financování, tím se rozumí rozdělení realizace projektu na dvě části s tím, že lze poskytnout jednu průběžnou platbu do výše 50% plánovaných způsobilých výdajů, ze kterých je stanovena dotace, a to za předpokladu, že žadatel naplánuje dvě části projektu již při předložení žádosti o dotaci (dodatečné členění není možné).

Závěr

Původní funkcí venkova bylo zajišťovat potraviny pro expandující města a rozvojové problémy venkova byly z pohledu EU do značné míry dlouho opomíjeny. Venkovské oblasti byly od hlavních městských center vzdáleny technicky, ekonomicky i kulturně. Z tohoto pohledu se politická opatření omezovala na kombinaci dotací podporujících zemědělskou produkci, podporu dopravní a technické infrastruktury a povzbuzení pracovní a kapitálové mobility. Změna ve prospěch politiky venkovského rozvoje začala být postupně zaváděna až během 90. let minulého století pod vlivem výrazných neefektivností ve fungování CAP, kdy Unie začala více reflektovat politiku ochrany životního prostředí a rozvoje venkova. Venkovský rozvoj se stal druhým pilířem Společné zemědělské politiky EU a teprve prostřednictvím schválení dokumentu Agenda 2000 byly stanoveny podmínky pro koncipování komplexní a konzistentní politiky rozvoje venkova.

V rámci reformy CAP EU bylo také vyčleněno více prostředků na rozvoj venkova. To v podstatě souvisí i s klesajícím počtem zemědělců, kteří ale nepracují na venkově sami. Jsou nuceni spolupracovat a využívat služeb celé řady dalších podniků pro to, aby mohli produkovat, zpracovávat a zejména prodávat vlastní produkty. Dodatečnými zdroji jsou jim často příjmy z agroturistiky, z tzv. prázdninových farem nebo obchodů, které provozují. Ty jsou však závislé na atraktivitě daného okolí. Politika rozvoje venkova tak nemůže sledovat pouze zájmy tradiční zemědělské činnosti, ale musí se zaměřit i na podporu venkovských společenství a rozvoje venkovského hospodářství prostřednictvím diverzifikace ekonomických činností.

V kontextu budoucího rozvoje venkova v EU je stále aktuální téma utváření zemědělské politiky po roce 2013 a s tím související otázka základních konceptů rozvoje zemědělství.

Evropská unie by se měla soustředit na výzkum trvale udržitelného zemědělství a vzdělávacích programů, měl by být podporován také výzkum zaměřený na oblast rozvoje venkova, ať už ve smyslu multifunkčního zemědělství, alternativní správy krajiny či lesnictví a sociálního kapitálu.

Cílem diplomové práce bylo představit politiku rozvoje venkova v Evropské unii a především zhodnotit využití dotačních možností EU v mikroregionu České republiky. Z hlediska obsahu a zaměření DP je možné konstatovat, že uvedený cíl byl splněn.

Stanovená **hypotéza** o tom, že podíl skutečně vyčerpaných finančních prostředků z Programu rozvoje venkova ČR v období 2007 – 2013 bude ke konci května roku 2011 vyšší, než 50 % celkové alokované částky na tento program se nepotvrdila. Podíl čerpaných finančních prostředků se sice každoročně zvyšoval, ale proplacené prostředky v rámci jednotlivých opatření překročily hranici 50 % pouze u II. osy Programu rozvoje venkova ČR. Celkově bylo ke květnu 2011 z PRV vyplaceno **47 %** celkové alokované částky.

Stejně tak se nepotvrdila druhá hypotéza, že objem vyčerpaných finančních prostředků v rámci opatření III.2.2 bude rovněž vyčerpán ve výši překračující 50 % celkové alokované částky na opatření. K 31. květnu 2011 bylo celkem proplaceno pouze 16 mil. EUR z celkové částky 57 mil. EUR, což představuje přibližně 28 % celkové částky alokované na dané opatření.

Počet zaregistrovaných projektů v rámci Programu rozvoje venkova ČR stále stoupá, z čehož můžeme vyvodit, že jeho obliba v České republice roste. Pro obce tento Program představuje jedinečný finanční zdroj, ze kterého mohou získat investiční prostředky. Mělo by být proto zváženo zvýšení informovanosti o možnosti čerpání prostředků v rámci tohoto opatření k navýšení hranice celkového objemu vyčerpaných finančních prostředků.

Ve výroční zprávě o pokroku dosaženém při provádění Programu rozvoje venkova ČR za rok 2009 je konstatováno, že obnovou a zachováním kulturního dědictví venkova v rámci opatření dochází k pozitivním kvalitativním změnám, ze kterých mají přímý užitek obyvatelé dotčených obcí i návštěvníci oblastí, kde proběhla intervence. Nejvýznamnější příspěvek je v obnově nevyužívaných objektů a budov a řešení havarijních stavů objektů kulturního dědictví venkova.

Seznam použité literatury

Knižní publikace

1. BALDWIN, R., WYPLOSZ, CH. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Praha; Grada Publishing, 2008. 480 stran. ISBN 978-80-247-1807-1.
2. BINEK, J. a kol.: *Venkovský prostor a jeho oživení*. 1. vyd. Brno; Georgetown, 2007. 140 stran. ISBN 80-251-19-5.
3. ČEPELKA, O. a kol. *Místní partnerství a rozvoj venkova: příprava na iniciativu LEADER*. Liberec: Omega, 2004. ISBN 80-902376-5-7.
4. TOMŠÍK, K. *Vývoj a perspektivy evropského venkova*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 208 s. ISBN 978-80-7357-495-6.

Elektronické publikace

5. PĚLUCHA, M. a kol. *Rozvoj venkova v programovacím období 2007-2013 v kontextu reformy SZP EU* [online]. Praha: IREAS, 2006. [cit. 22. 6. 2010]. ISBN 80-86684-42-3.
6. PALÁN, J. *Informační materiál pro jednání Výboru pro evropské záležitosti dne 18. května 2007: Reforma společné zemědělské politiky EU* [online]. Parlament České republiky. 2007. [cit. 18. 6. 2010]. Dostupné na www: <<http://www.psp.cz/cgi-bin/win/kps/pi/prace/pi-5-273.pdf>>.
7. Evropská Komise c. Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova. *Společná zemědělská politika*. [online]. 2009. [cit. 12. 1. 2011]. KF-81-08-237-CS-C. Dostupné na www: <http://ec.europa.eu/agriculture/publi/capexplained/cap_cs.pdf>.

WWW stránky

8. *Aktuální stav příprav Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova* [online]. Pef.czu.cz. 2006. [cit. 6. 3. 2011]. Dostupný z WWW: <pef.czu.cz/~linhart/zpravy/eafrd_ministr.doc>.

9. BusinessInfo. *Historie Společné zemědělské politiky* [online]. [cit. 19. 6. 2010]. 2009a. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/rozvoj-regionu/nomenklatura-uzemnich-statistickych/1001179/6584/>>.
10. BusinessInfo. *Nomenklatura územních statistických jednotek NUTS (Nomenclature Unit of Territorial Statistic)* [online]. [cit. 19. 6. 2010]. 2009b. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/rozvoj-regionu/nomenklatura-uzemnich-statistickych/1001179/6584/>>.
11. Čápová, V. *Hustota zalidnění států Evropské unie* [online]. Evropská Unie. Olomouc, 2008. [cit. 8. 7. 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.geoinformatics.upol.cz/file/vyuka/3_ukazka_kartogram.pdf>.
12. Český statistický úřad. *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. 2011. [cit. 11. 5. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/cz/obce_d/index.htm>.
13. Český statistický úřad. *Metodické principy mezinárodní klasifikace NUTS* [online]. 2007. [cit. 1. 7. 2010]. Dostupný z WWW: <http://czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/metodicke_principy_mezinarodni_klasifikace_nuts_nuts_2008>.
14. ČSÚ Moravskoslezský kraj. *Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a obcí Moravskoslezského kraje k 31. 12. 2009* [online]. 2011. [cit. 11. 5. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_podle_pohlavi_veku_a_obci_moravskoslezskeho_kraje_k_31_12_>.
15. Deník veřejné správy. *Projekty obcí v Programu rozvoje venkova ČR 2007–2013* [online]. Zpravodaj MZe 1/2010. 2010. [cit. 5. 5. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6421610>>.
16. eAgri. *Implementace PRV – květen 2011* [online]. 2011a. [cit. 2. 7. 2011]. Dostupný z WWW: <http://eagri.cz/public/web/file/123743/prv_kveten_azv.pdf>.
17. eAgri. *Stav čerpání k 31. květnu 2011* [online]. 2011b. [cit. 1. 7. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/program-rozvoje-venkova/zakladni-informace/stav-implementace/>>.
18. EUR – Lex. *Nářízení Rady (ES) č 1698/2005 ze dne 20. září 2005 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova* [online]. 2005.

- [cit. 18. 6. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005R1698:CS:NOT>>.
19. EUR – Lex. *Nariadení Rady č. 1257/1999 o podpore pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu a o změně a zrušení některých nařízení* [online]. 1999. [cit. 23. 6. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999R1257:CS:NOT>>.
20. EUR - Lex. *Rozhodnutí Rady 2006/144/ES o strategických směrech Společenství pro rozvoj venkova (programové období 2007–2013)* [online]. 2006. [cit. 11. 2. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:055:0020:0029:CS:PDF>>.
21. Europa. *Correspondence between the NUTS levels and the national administrative units* [online]. 2008. [28. 6. 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nuts/introannex_regions_en.html>.
22. Euroskop. *Smlouva o založení Evropského společenství* [online]. 2011. [30. 6. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/gallery/5/1749-8ca9577b53a4deb6f8c87820d1ea31b7.pdf>>.
23. Evropská Komise. *Kolik stojí SZP* [online]. 2010a. [cit. 6. 7. 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/capexplained/cost/index_cs.htm>.
24. Evropská Komise. *The 2009 Agricultural Year* [online]. 2010b. [cit. 3. 7. 2010]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/agriculture/agrista/2009/table_en/en2.html>.
25. MAS Hlučínsko. *MAS Hlučínsko* [online]. 2008. [cit. 8. 5. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.mashlucinsko.cz/index.php?co=ustrana>>.
26. Ministerstvo zemědělství ČR. *Horizontální plán rozvoje venkova* [online]. eAgri. 2010a. [cit. 10. 3. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/dobihajici-a-ukoncene-dotace/horizontalni-plan-rozvoje-venkova-hrdp/>>.
27. Ministerstvo zemědělství ČR. *Horizontální plán rozvoje venkova ČR pro období 2004–2006* [online]. Květen 2004. [cit. 10. 3. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.agroporadenstvi.cz/poradenstvi/ENVI/HRDP_CJ.pdf>.
28. Ministerstvo zemědělství ČR. *Národní strategický plán rozvoje venkova ČR na období 2007–2013* [online]. eAgri. Praha, 2006. [cit. 17. 11. 2010]. Dostupný z WWW:

<http://eagri.cz/public/web/file/26839/Narodni_strategicky_plan_rozvoje_venkova.pdf>.

29. Ministerstvo zemědělství ČR. *Pravidla, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotace na projekty Programu rozvoje venkova ČR na období 2007-2013* [online]. SZIF. 2011. [cit. 12. 3. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/eafrd/osa3/2/22>>.
30. Ministerstvo zemědělství ČR. *Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 - 2013* [online]. Státní zemědělský intervenční fond. Květen 2007. [cit. 6. 3. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/eafrd>>.
31. Ministerstvo zemědělství ČR. *Programový dokument OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství 2004—2006* [online]. Fondy Evropské Unie. Březen 2004. [cit. 10. 3. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Operacni-programy/OP-ROZVOJ-VENKOVA-A-MULTIFUNKCNI-ZEMEDELSTVI/Dokumenty/Programovy-dokument-OP-Rozvoj-venkova-a-multifunkce>>.
32. Ministerstvo zemědělství ČR. *Výroční zpráva o implementaci programu rozvoje venkova ČR 2007-2013 za rok 2009* [online]. eAgri. 2010c. [cit. 4. 7. 2011]. Dostupný z WWW: <http://eagri.cz/public/web/file/109376/Zaverecna_zprava_EK_151210.pdf>.
33. Ministerstvo zemědělství ČR. *Základní informace o Programu rozvoje venkova ČR* [online]. eAgri. 2010b. [cit. 6. 3. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2007/zakladni-informace/>>.
34. Obec Bohuslavice. *Farnost Bohuslavice - Historie farnosti* [online]. 2007a. [cit. 11. 6. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.bohuslaviceuhlucina.cz/>>.
35. Obec Bohuslavice. *Obecní úřad - Strategický plán rozvoje obce* [online]. 2007b. [cit. 10. 5. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.bohuslaviceuhlucina.cz/web/index.php?page=texty&id=10>>.
36. Obecní úřad Bohuslavice. *Sociálně ekonomická analýza obce Bohuslavice* [online]. Říjen 2007a. [cit. 10. 5. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.bohuslaviceuhlucina.cz/foto/volne_texty/soubory/10-2.PDF>.

37. PĚLUCHA, M., VIKTOROVÁ, D., BEDNAŘÍKOVÁ Z. *Možnosti nastavení efektivní politiky pro rozvoj venkova v Evropské unii*. [online]. ACTA OECONOMICA PRAGENSIA. 2009. [cit. 4. 7. 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.vse.cz/aop/pdf/283.pdf>>.
38. Regionis. *MAS Hlučínsko* [online]. 2011. [cit. 8. 5. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.regionis.cz/cs/mas-hlucinsko.html>>.
39. Respekt institut, o.p.s. *Společná zemědělská politika EU* [online]. Evropská regionální fóra. [cit. 5. 7. 2010]. Dostupný z WWW: <http://www.respektinstitut.cz/wp-content/uploads/prilohy/SZP_EU.pdf>.
40. Sdružení DHV CR, spol. s.r.o. a TIMA Liberec, s.r.o. *Průběžné hodnocení programu rozvoje venkova ČR za období 2007-2013, Zpráva o střednědobém hodnocení* [online]. eAgri. 2010. [cit. 4. 7. 2011]. Dostupný z WWW: <http://eagri.cz/public/web/file/109376/Zaverecna_zprava_EK_151210.pdf>.
41. Sdružení obcí Hlučínska. *Místní akční skupina Hlučínsko o. s.* [online]. 2011a. [cit. 10. 5. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://hlucinsko.com/?page=texty&id=4>>.
42. Sdružení obcí Hlučínska. *Strategie rozvoje Leader 2007-2013 MAS Hlučínsko* [online]. 2007. [cit. 7. 5. 2011]. Dostupný z WWW: <http://hlucinsko.com/foto/volne_texty/soubory/4-4.PDF>.
43. Sdružení obcí Hlučínska. *Svazek obcí mikroregionu Hlučínsko - západ* [online]. 2011b. [cit. 9. 5. 2011]. Dostupný z WWW: <http://hlucinsko.com/foto/volne_texty/soubory/0-4-2.PDF>.
44. Sdružení obcí Hlučínska. *Vítejte na serveru Sdružení obcí HLUČÍNSKA* [online]. 2011c. [cit. 7. 5. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://hlucinsko.eu>>.
45. *Strategický plán rozvoje obce Bohuslavice 2007-2013* [online]. Prosinec 2007b. [cit. 8. 5. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.bohuslaviceuhlucina.cz/foto/volne_texty/soubory/10-3.PDF>.
46. SZIF - Státní zemědělský intervenční fond. *Místní akční skupina* [online]. 2011. [cit. 11. 5. 2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.szif.cz/irj/portal/anonymous/eafrd/osa4/1/11>>.
47. *Venkovské mikroregiony* [online]. Moravskoslezský kraj. 2010. [cit. 5. 5. 2011]. Dostupný z WWW: <http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/rk_5.html>.

48. *Zápis z jednání o zlepšení čerpání NNO z fondů EU ze dne 6. 1. 2010* [online]. Vláda ČR. 2010. [cit. 12. 6. 2011]. Dostupný z WWW: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/vybor-pro-eu/2008/zapis_V-EU_02_25_2010_priloha_2.pdf>.

Další zdroje

49. Obec Bohuslavice. *Příloha A Žádosti o dotaci*. Interní materiály obce Bohuslavice. 2010, 11 s.

Seznam zkratk a symbolů

CAP	Common agriculture policy Společná zemědělská politika
CMO	Common market organisations Společné tržní organizace
ČR	Česká republika
EAFRD	European Agricultural Fund for Rural Development Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EAGF	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund Evropský zemědělský záruční fond
EAGGF	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund
EFF	European Fish Fund Evropský rybářský fond
EHS	Evropské hospodářské společenství
ESUO	Evropské sdružení uhlí a oceli
EU	European Union Evropská unie
HRDP	Horizontal rural development plan Horizontální plán rozvoje venkova
ISPA	Instrument for Structural Policies for Pre-Accession Nástroj předvstupních strukturálních politik
LAU	Local Administrative Units Místní samosprávné jednotky
LGD	Lokalna grupa dzialania
MAS	Místní akční skupina
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NSPRV	Národní strategický plán pro rozvoj venkova
NUTS	Nomenclature des Unites Territoriales Statistique Nomenklatura územních statistických jednotek
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development Organizace pro ekonomickou a hospodářskou spolupráci

OPPI	Operační program podnikání a inovace
OP RVMZ	Operační program rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství
OZE	Obnovitelné zdroje energie
PRV	Regionální operační program
ROP	Program rozvoje venkova
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development
	Speciální předvstupní program pro rozvoj zemědělství a venkova
SEA	Single European Act
	Jednotný evropský akt
SGRD	Community strategic guidelines for Rural Development
	Strategické zásady rozvoje venkova
SOH	Sdružení obcí Hlučínska

Seznam obrázků a tabulek

Seznam obrázků

Obrázek 3.1: Hierarchie programování politiky rozvoje venkova v EU v období	26
---	----

Seznam tabulek

Tabulka 3.1: Priority, cíle a podporované aktivity osy I	37
Tabulka 3.2: Priority, cíle a podporované aktivity osy II	38
Tabulka 3.3: Priority, cíle a podporované aktivity osy III	39
Tabulka 3.4.: Priority, cíle a podporované aktivity osy IV	40
Tabulka 3.5: Stav čerpání finančních prostředků z rozpočtu Programu rozvoje venkova na období 2007- 2013 k 31. květnu 2011	46
Tabulka 3.6: Čerpání prostředků z rozpočtu Programu rozvoje venkova na opatření III. 2. 2.	46
Tabulka 4.1: Obec Bohuslavice – členění dle územně statistických jednotek	52
Tabulka 4.2: Zkrácený časový harmonogram projektu	63

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11. července 2011

.....
Bc. Eva Sehnalová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Zimmerlova 33

700 30 Ostrava 30

Seznam příloh

Příloha 1 - Hustota zalidnění států EU

Příloha 2 - Zaměstnanost v zemědělství v EU 27

Příloha 3 - Mapa Hlučínska

Příloha 4 - Priority a opatření Strategie rozvoje mikroregionu Hlučínsko

Příloha 5 - Podporované aktivity a fische MAS Hlučínsko

Příloha 6 - Označení obce Bohuslavice na mapě

Příloha 7 - SWOT analýza obce Bohuslavice v oblasti Obyvatelstvo a lidský potenciál
(zaměstnanost, podnikání, kultura, sport).

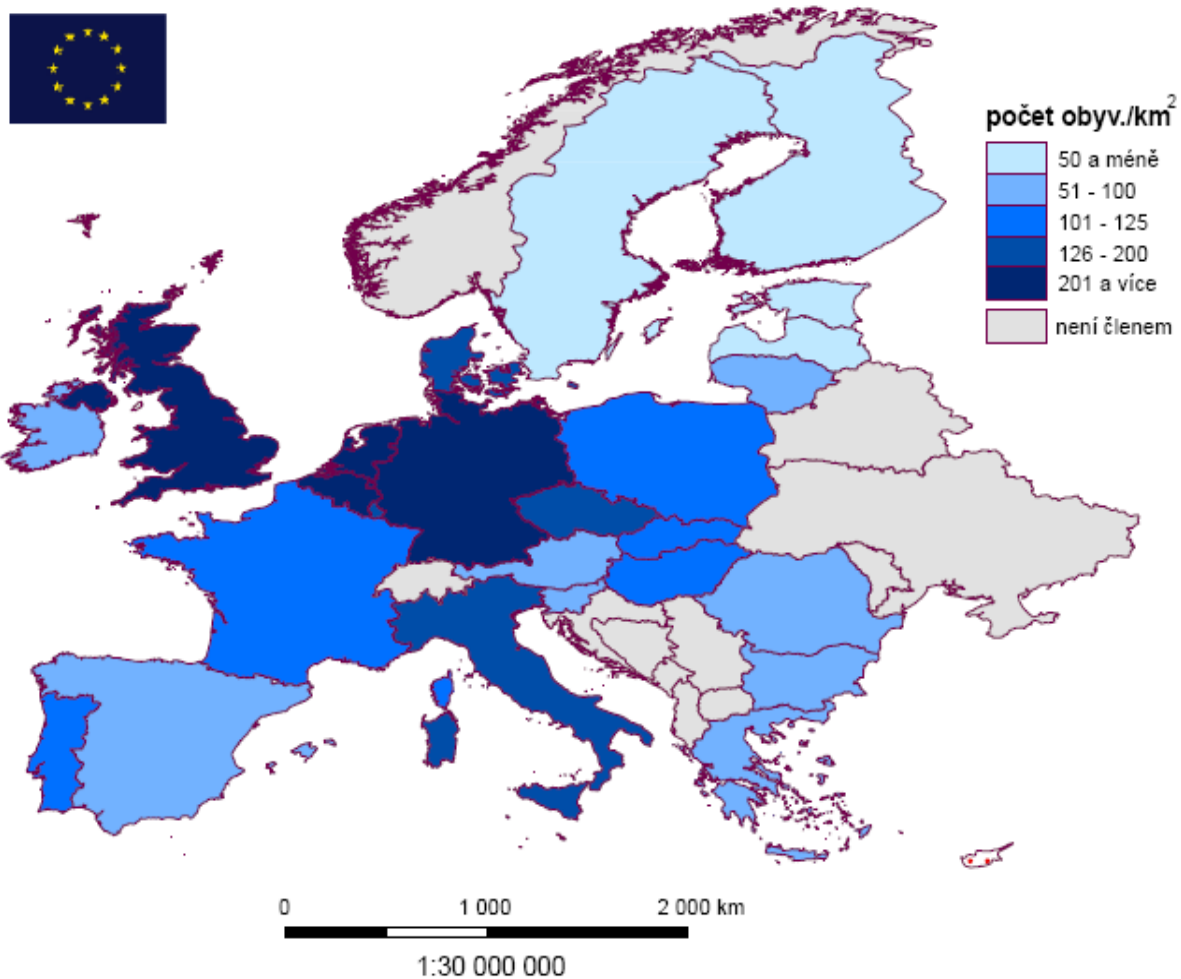
Příloha 8 - Priority v procesu strategického plánování obce Bohuslavice

Příloha 9 - Foto: Kostel Nejsvětější Trojice v Bohuslavicích

Příloha 10 - Časový harmonogram projektu

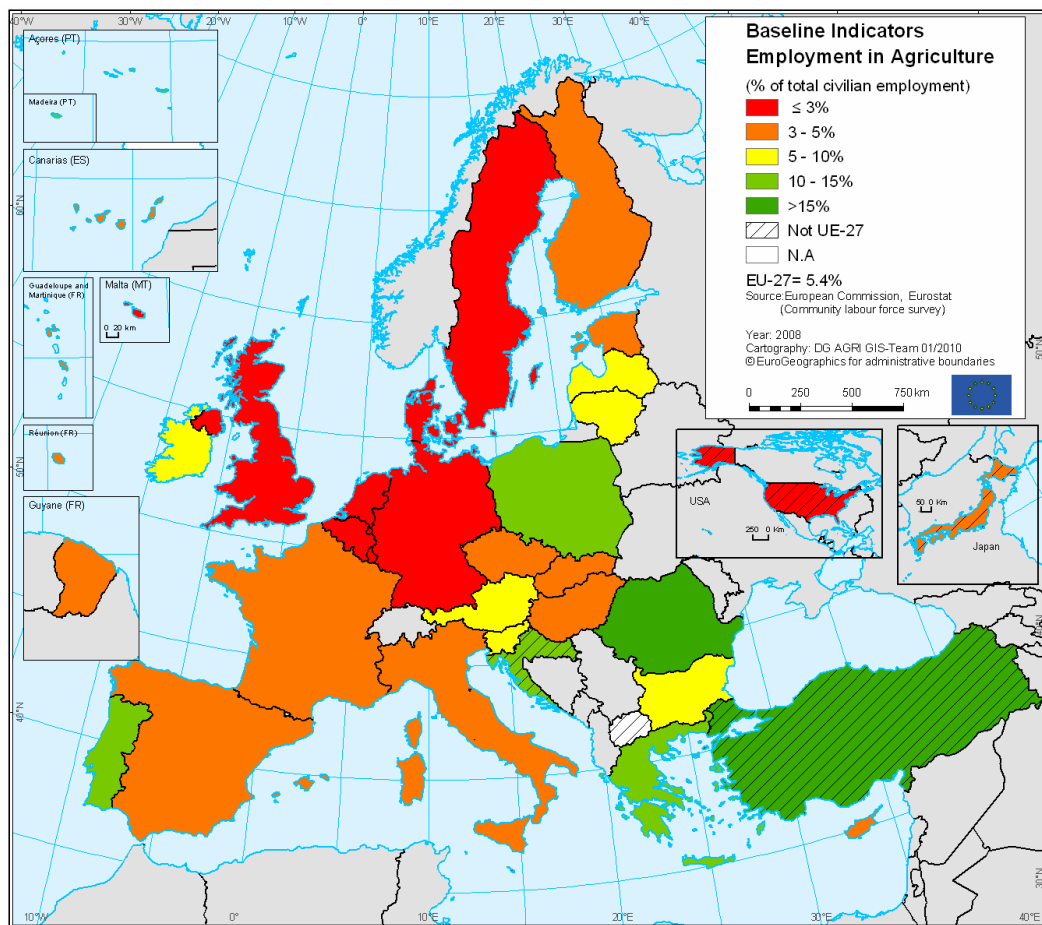
Příloha 11 - Položkový rozpočet projektu

HUSTOTA ZALIDNĚNÍ STÁTŮ EVROPSKÉ UNIE v roce 2008

Zdroj: Evropská Unie, 2008

Příloha 2 – Zaměstnanost v zemědělství v EU 27

Zdroj: Evropská Komise, 2010b

Příloha 3 – Mapa Hlučínska

Zdroj: Obecní úřad Bohuslavice, 2007a

Příloha 4 – Priority a opatření Strategie rozvoje mikroregionu Hlučínsko

Priorita 1 Ekonomika a podpora podnikání

Hlavním cílem je povzbuzení hospodářského růstu na území mikroregionu, vytváření podmínek pro zachování stávajících pracovních míst a současně vznik nových a využití veřejných i soukromých zdrojů na podporu tohoto rozvoje.

Opatření 1.1 Spolupráce veřejného a soukromého sektoru

Opatření 1.2 Informace, vzdělávání a kvalifikace zaměstnanců

Opatření 1.3 Vytváření podmínek pro nové investice

Priorita 2 Dopravní infrastruktura a integrace mikroregionu

Hlavním strategickým cílem je vylepšit dopravní řešení mikroregionu tak, aby existovaly předpoklady pro vyvážený ekonomický rozvoj a byla zajištěna atraktivita pro bydlení, podnikání a cestovní ruch.

Opatření 2.1 Výstavba silnice I/56 v nové trase

Opatření 2.2 Modernizace a úprava trasy silnice I/46

Opatření 2.3 Kolejová doprava a dopravní obslužnost

Opatření 2.4 Trasy pro chodce, cyklotrasy a bezpečnost

Priorita 3 Lidské zdroje, sociální a bytová infrastruktura

Hlavním cílem oblasti je vytvářet podmínky pro lepší kvalitu života obyvatel Hlučínska.

Opatření 3.1 Vytváření vhodných podmínek pro vzdělávání

Opatření 3.2 Rozvoj sociálních služeb

Opatření 3.3 Podpora kulturních, sportovních a volnočasových aktivit

Opatření 3.4 Podpora bytové výstavby

Priorita 4 Životní prostředí

Hlavním cílem je trvalé zlepšování kvality všech složek životního prostředí

Opatření 4.1 Čištění odpadních vod a ochrana před povodněmi

Opatření 4.2 Zlepšení kvality ovzduší

Opatření 4.3 Zlepšení systému nakládání s odpady

Opatření 4.4 Ochrana přírody a krajiny a podpora zalesňování

Priorita 5 Zemědělství, obnova venkova a vzhledu obcí

Hlavním strategickým cílem je vytvoření příznivých ekonomických podmínek pro vyvážený rozvoj zemědělství, venkova a krajiny.

Opatření 5.1 Rozvoj a modernizace zemědělství

Opatření 5.2 Podpora pěstování plodin pro technické a energetické účely

Opatření 5.3 Zlepšení vzhledu obcí a města

Priorita 6 Cestovní ruch a rozvoj turismu

Hlavním cílem je vytvoření podmínek pro rozvoj cestovního ruchu a růstu příjmů v této oblasti.

Opatření 6.1 Rozšíření a zlepšení infrastruktury cestovního ruchu

Opatření 6.2 Tvorba nových produktů cestovního ruchu a propagace

Zdroj: Sdružení obcí Hlučínska, 2007

Příloha 5 – Podporované aktivity a fische MAS Hlučínsko

Osa I

Opatření I. 1.1 Modernizace zemědělských podniků

Podopatření I. 1.1.1. Modernizace zemědělských podniků

Podopatření I. 1.1.2. Spolupráce při vývoji nových produktů, postupů a technologií (resp. inovací) v zemědělství

Opatření I. 1.4 Pozemkové úpravy

Opatření I. 3.1 Další odborné vzdělávání a informační činnost

Opatření I. 3.4 Využívání poradenských služeb

Osa II

Opatření II.2.4 Obnova lesnického potenciálu a podpora společenských funkcí lesa

Podopatření II. 2.4.1 Obnova lesního potenciálu po kalamitách a zavádění preventivních opatření

Podopatření II. 2.4.2. Neproduktivní investice v lesích

Osa III

Opatření III. 1.1 – Diversifikace činností nezemědělské povahy

Opatření III. 2.1. Obnova a rozvoj vesnic, občanské vybavení a služby

Podopatření III. 2.1.1 Obnova a rozvoj vesnic

Podopatření III. 2.1.2 – Občanské vybavení a služby

Opatření III. 2.2 – Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova

Opatření III. 3.1 Vzdělávání a informace

Výzvy jsou vyhlašovány v tzv. fichích:

Fiche č. 1 Od roboty k práci

I. 1.1.1.1 Modernizace zemědělských podniků

Fiche č. 2 Značka: Vyrobeno ve Slezsku

I. 1.3.1 Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům

Fiche č. 3 Aby se nám tu dobře žilo

III. 2.1.1 Obnova a rozvoj vesnic

Fiche č. 4 Ve vědění je síla

III. 3.1 Vzdělávání a informace

Fiche č. 5 Nejen na koňském hřbetě je ráj světa

III. 1.3 Podpora cestovního ruchu

Fiche č. 6 Ve zdravém těle zdravý duch

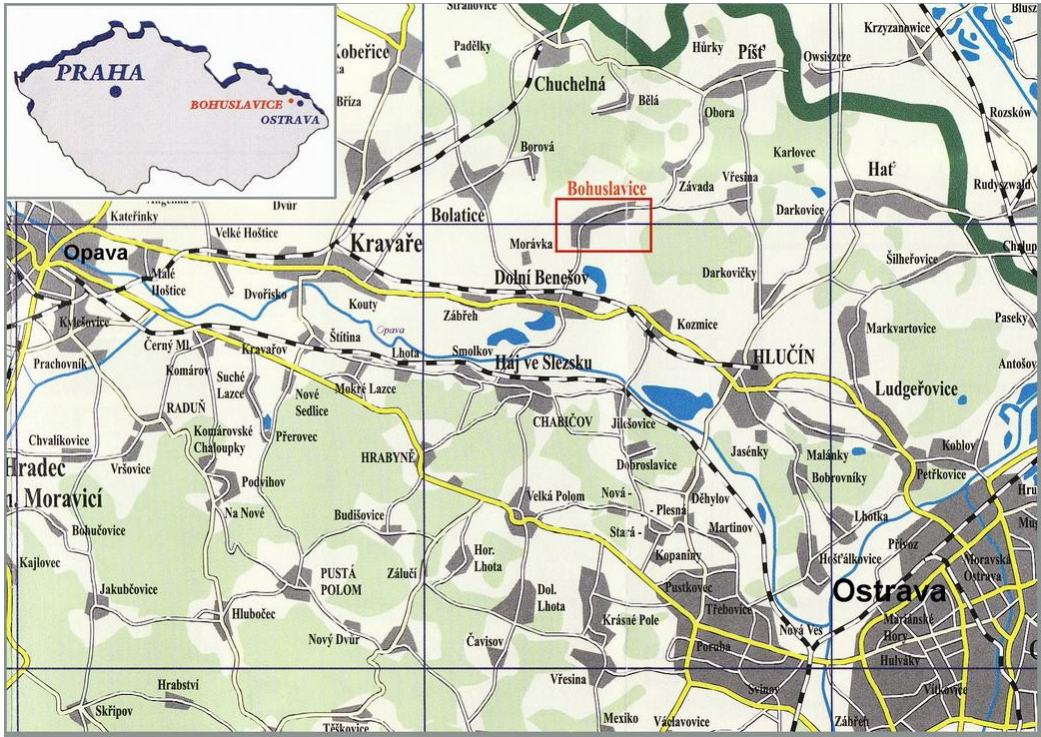
III. 1.3 Podpora cestovního ruchu

Fiche č. 7 Péči o minulost tvoříme budoucnost

III. 2.2 Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova

Zdroj: MAS Hlučínsko, 2008

Příloha 6 – Označení obce Bohuslavice na mapě

Zdroj: Obecní úřad Bohuslavice, 2007a

Příloha 7 – SWOT analýza obce Bohuslavice v oblasti Obyvatelstvo a lidský potenciál
(zaměstnanost, podnikání, kultura, sport).

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Nízká míra nezaměstnanosti v obci • Nízký výskyt sociálně patologických jevů • Soustavné zlepšování bytové situace obyvatel • Dobrá životní úroveň domácností • Pestrý společenský život a tradice kulturních akcí • Obecní kulturní dům se sálem a banketní místností • Široké spektrum spolkové činnosti • Tradice kvalitních sportovních akcí a soutěží • Dobré mezilidské vztahy a zájem obyvatel o dění v obci 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatek příležitostí pro další vzdělávání • Nedostatek kvalifikovaných pracovních sil na místním trhu práce • Nedostatečná podpora podnikání ze strany obce • Nedostatečná kapacita obecní knihovny a místa s veřejně přístupným internetem • Nedostatek sportovních zařízení • Nedostačující kvalita, vybavení a využití sportovního areálu SK Bohuslavice • Chybějící prostory pro organizování volnočasových aktivit • Špatný technický stav cyklostezek • Chybějící kvalitní restaurace, cukrárna, kavárna či čajovna s příjemným posezením • Potřeba modernizace a rekonstrukce budovy KD
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Větší možnosti pracovního uplatnění v nově vznikajících průmyslových zónách v okolí obce • Očekávané rozšíření podnikatelských aktivit a nárůst nových pracovních míst • Přírůstek občanů vlivem narůstajícího počtu přistěhovalých obyvatel - využití lidského potenciálu nově přistěhovalých osob • Vysoká míra podnikavosti obyvatel obce • Možnosti čerpání dotací pro podnikatele z veřejných zdrojů • Zájem podnikatelů o dotační příležitosti • Vymezené plochy pro potenciální podnikatelské aktivity v rámci obce i v plánovaných průmyslových zónách v okolí obce • Zvýšení úrovně společenského a kulturního života v obci v důsledku efektivnější spolupráce spolků a jiných organizací v obci • Nové možnosti sportovního vyžití v prostorách sportoviště při ZŠ • Podmínky pro turistiku a síť cyklostezek v okolí obce • Zázemí velkých měst Ostravy a Opavy 	<ul style="list-style-type: none"> • Odchod kvalifikovaných pracovníků • Odchod prosperujících podnikatelů • Stárnutí obyvatelstva • Stav historických a kulturních památek v obci (zejm. interiér kostela) • Vývoj ekonomické situace, změny cen vstupů a právních předpisů

Zdroj: Obecní úřad Bohuslavice, 2007b

Příloha 8 – Priority v procesu strategického plánování obce Bohuslavice

1. problémový okruh: Obyvatelstvo a lidský potenciál

Priorita O1: Vytváření příznivého podnikatelského prostředí

Specifický cíl SC O1: Vytvořit systém efektivní komunikace a podpory místních podnikatelů

- Opatření O1.1: Rozvoj komunikace a spolupráce s podnikateli
- Opatření O1.2: Podpora podnikatelů

Priorita O2: Vytváření podmínek pro zvyšování zaměstnatelnosti obyvatel

Specifický cíl SC O2: Podpořit zvyšování kvalifikace a osobnostní rozvoj obyvatel obce

- Opatření O2.1: Rozvoj celoživotního vzdělávání občanů
- Opatření O2.2: Podpora informační společnosti

Priorita O3: Podpora společenských, kulturních a volnočasových aktivit

Specifický cíl SC O3: Udržet a dále rozvíjet tradici pestrého společenského a kulturního dění v obci a rozšířit nabídku volnočasových aktivit

- Opatření O3.1: Rozvoj kulturní infrastruktury
- Opatření O3.2: Podpora spolkové činnosti a významných společenských akcí
- Opatření O3.3: Rozvoj příležitostí aktivního trávení volného času obyvatel

Priorita O4: Rozvoj možností sportovního vyžití a cestovního ruchu

Specifický cíl SC O4: Zlepšovat nabídku sportovního vyžití v obci a podporovat rozvoj nových aktivit a služeb cestovního ruchu

- Opatření O4.1: Rozvoj sportovní infrastruktury
- Opatření O4.2: Rozvoj cestovního ruchu

2. problémový okruh: Správa obce a veřejné služby

Priorita S1: Rozvoj zdravotní a sociální infrastruktury

Specifický cíl SC S1: Vytvořit v obci podmínky pro poskytování kvalitních standardních zdravotních a sociálních služeb

- Opatření S1.1: Zvyšování kvality a dostupnosti služeb pediatra a praktického lékaře
- Opatření S1.2: Rozvoj služeb k zajištění pokojného stáří
- Opatření S1.3: Rozvoj služeb sociální péče

Priorita S2: Rozvoj vzdělávání v ZŠ a MŠ Bohuslavice

Specifický cíl SC S2: Zlepšit podmínky pro výuku v obci zřízeném vzdělávacím zařízením

- Opatření S2.1: Rekonstrukce a modernizace školy
- Opatření S2.2: Zvyšování kvality vzdělávání
- Opatření S2.3: Zlepšování vybavenosti školy

Priorita S3: Posílení činnosti Obecního úřadu a vytváření podmínek pro vyšší kvalitu výkonu veřejné správy

Specifický cíl SC S3: Zvýšit kvalitu a úroveň práce OÚ, rozvíjet spolupráci a komunikaci veřejné a soukromé sféry, posilovat image obce

- Opatření S3.1: Přístavba a stavební úpravy Obecního domu Bohuslavice
- Opatření S3.2: Zvyšování kvality výkonu veřejné správy
- Opatření S3.3: Propagace a posilování image obce

3. problémový okruh: Infrastruktura a životní prostředí

Priorita I1: Rozvoj dopravní infrastruktury a rozšíření obslužnosti obce

Specifický cíl SC I1: Zlepšit stav místních komunikací a možností parkování, zvýšit obslužnost a bezpečnost v obci

- Opatření I1.1: Výstavba a rekonstrukce komunikací a parkovacích ploch
- Opatření I1.2: Rozvoj dopravní obslužnosti obce
- Opatření I1.3: Posilování bezpečnosti v obci

Priorita I2: Rozvoj technické infrastruktury

Specifický cíl SC I2: Stabilizovat kanalizační a vodovodní systém obce, zvyšovat bezpečnost a pořádek v obci

- Opatření I2.1: Výstavba a rekonstrukce kanalizační a vodárenské sítě
- Opatření I2.2: Zajištění technických služeb v obci

Priorita I3: Zlepšení životního prostředí v obci

Specifický cíl SC I3: Usilovat o zlepšení stavu přírody a krajiny, podporovat ekologické formy likvidace odpadů, zvyšovat informovanost občanů o životním prostředí

- Opatření I3.1: Zlepšení kvality ovzduší a vod, ochrana přírody a krajiny
- Opatření I3.2: Udržování čistoty v obci a posilování ekologického nakládání s odpady
- Opatření I3.3: Rozvoj systému environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty

Příloha 9 – Foto: Kostel Nejsvětější Trojice v Bohuslavicích

Zdroj: Obec Bohuslavice, 2007a

Příloha 10 – Časový harmonogram projektu

Fáze projektu	03/2010	04/2010	05/2010	06/2010	07/2010	08/2010	09/2010	10/2010	11/2010	12/2010	01/2011
Příprava projektové dokumentace	X	X									
Podání žádosti o dotaci		X									
Realizace výběrového řízení			X	X							
Realizace projektu (severní křídlo)											
<i>Předání a převzetí staveniště</i>					X						
<i>Stavba lešení a ochranného hrazení</i>					X						
<i>Stavba ochranného zastřešení</i>					X						
<i>Demontáž krytiny a bednění</i>					X						
<i>Odstranění napadených částí krovu</i>					X						
<i>Chemická ochrana stávajícího krovu</i>					X						
<i>Tesařské opravy stávajícího krovu</i>					X						
<i>Provedení nového bednění krovu + pokládka fólie</i>					X						
<i>Provedení klempířských výrobků a odpadního potrubí dešťové vody</i>					X						
<i>Pokládka nové krytiny</i>					X	X					
<i>Demontáž ochranného zastřešení</i>						X					
Realizace projektu (jižní křídlo)											
<i>Předání a převzetí staveniště</i>						X					
<i>Stavba lešení a ochranného hrazení</i>						X					
<i>Stavba ochranného zastřešení</i>						X					
<i>Demontáž krytiny a bednění</i>						X					
<i>Odstranění napadených částí krovu</i>						X					
<i>Chemická ochrana stávajícího krovu</i>						X					
<i>Tesařské opravy stávajícího krovu</i>						X	X				
<i>Provedení nového bednění krovu + pokládka fólie</i>							X				
<i>Provedení klempířských výrobků a odpadního potrubí dešťové vody</i>							X				
<i>Pokládka nové krytiny</i>							X				
<i>Demontáž ochranného zastřešení</i>							X				
Předpokládaný podpis Dohody									X		
Vyhodnocení, závěrečná zpráva										X	X
Podání Žádosti o proplacení											X

Zdroj: Obec Bohuslavice, 2010

Příloha 11 – Položkový rozpočet projektu

Položkový rozpočet – rekapitulace stavebních děl:

Svislé a kompletní konstrukce	82.880,00 Kč	Kód 392
Ostatní konstrukce a práce – bourání	17.810,63 Kč	Kód 392
Konstrukce tesařské	107.849,97 Kč	Kód 392
Konstrukce klempířské	146.074,16 Kč	Kód 392
Konstrukce – krytiny tvrdé	430.238,87 Kč	Kód 392
Dokončovací práce – nátěry	26.850,00 Kč	Kód 392
Náklady na umístění stavby	15.422,00 Kč	Kód 392
<hr/>		
Celkem stavební práce	827.126,00 Kč	
DPH 20 %	165.425,00 Kč	
CELKEM	992.551,00 Kč	

Zdroj: Obec Bohuslavice, 2010